

MŰVÉSZKÖR

mma.hu

2024 • TÉL

A Magyar Művészeti Akadémia
ingyenes időszaki kiadványa

MAGAZIN
I. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

VATIKÁNI TISZTELGÉS JANKOVICS MARCELL ÉLETMŰVE ELŐTT

*Rubovszky Éva a Hit, remény,
rajzfilm című tárlatról*

HUMANITÁS ÉS MORALITÁS

*Hirtling István
a Márai-örvényről*

SZÍVVEL ÉS LÉLEKKEL

*Fazekas Lajos
életmű-kiállítása
a Pesti Vigadóban*

Farkas Ádám: Köszöntő szobor, 1980
Szentendre, Duna-korzó · FOTÓ: MMA Archívum

TURI ATTILA
a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

KEDVES OLVASÓ!

„Emlékezni jó.”

A Magyar Művészeti Akadémia magazinja, a **Művészkör** második számát **Makovecz Imre** ezen gondolata jegyében ajánlom szíves figyelmébe. Akadémiánk alapítója azt is kifejtette, mi a szép az emlékezésben: *„az emlékezet újra felépíti azt, amit lerombol a saját okosság, a saját keserűség, a saját kudarc és diszóság”*. Az emlékezet tehát – Mesterünk gondolatát továbbszöve – elsősorban közös és egyben közösséget formáló szellemi tevékenység.

Az év vége mindig magával hozza a számvetés igényét. Negyedévente megjelenő kiadványunk téli száma jó alkalmat kínál az emlékidézésre: a magunk mögött hagyott hónapok maradandó pillanatait élhetjük át újból a kiállításainkról, bemutatóinkról, díjátadóinkról, hazai és nemzetközi rendezvényeinkről és kiadványainkról szóló írásaink révén.

A tél az év lezárása mellett egyben egy új esztendő kezdetével ajándékoz meg minket. Ezért előre is tekintünk: 2025 első két hónapjának számunkra s a munkánk iránt érdeklődők számára legfontosabb eseményeire. Azokra az alkalmakra és alkotásokra, amelyeken ismét megmutathatja akadémiánk az elkötelezettségét a kortárs magyar művészet egészének képviselői iránt. Felvázoljuk továbbá a Magyar Művészeti Akadémia közössége előtt álló egyik nagy feladatunkat: az erdélyi elnöki bizottság megalapozását, amely – amikor megvalósul – a külhoni építkezésünk maga nemében első, történelminek nevezhető állomása lesz.

Kérem, lapozzon bele ezúttal is kiadványunkba, s ezáltal váljék részesévé ideai szellemi teljesítményein végigtekintő s egyben már a jövő évi alkotásait tervező Művészkörünknek!

IMPRESSZUM

MŰVÉSZKÖR

A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) ingyenes időszaki kiadványa

2024. I. évfolyam 2. szám

Felelős kiadó: Turi Attila

Felelős szerkesztő:
Borbély László

Szerkesztőség: 1062 Budapest,
Andrássy út 101.

Levelezési cím:
1368 Budapest, Pf. 242

Címlap: A Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti Tagozatának közreműködésével a Kisgyőri Szaktáborban megvalósult Nemzet Betleheme az Országház előtt.

Hátoldal: Petrás Mária: Babba Mária (részlet)

Fotó: Kékesi Donát, Nyirő Simon, Szathmáry Melinda, Török Máté, Walter Péter

Korrektúra: Nácsai Katalin

Tervezőgrafikus:
Alajbeg Afrodite

Nyomda: Dualprint Kft.

6-9

18

20

24

26

32

ÁTADTÁK
A NEMZET MŰVÉSZE DÍJAKAT

A Magyar Művészeti Akadémia kezdeményezésére – 2013-ban – az Országgyűlés a magyar művészeti élet kimagasló teljesítményt nyújtó, elismert képviselőinek személyes megbecsülése, méltó életkörülményeinek biztosítása céljából alapította a Nemzet Művésze díjat, a legrangosabb hazai művészeti elismerést, amelyet 2014-ben ítelt oda első alkalommal a díj bizottsága. A nemzet művészei egy időben legfeljebb 70-en lehetnek. A díjat minden évben a Magyar Művészeti Akadémia köztestület „születésnapjához”, november 5-éhez kapcsolódóan adják át. Idén nyolcan részesültek az elismerésben.

6-9

KULTÚRÁK KÖZÖTTI HIDAK

A Magyar Művészeti Akadémia határon túli együttműködésében új lehetőségeket nyitottak azok a két éve megalakult regionális munkacsoportok, amelyek székhelye az országhatár közelében található, Győrben, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden és Pécsen. A köztestület romániai művészeti kapcsolatok intenzívebb ápolása érdekében Erdélyi Bizottságot tervez felállítani. A földrajzi szempontok közé tartozik, hogy a jövőben kiemelt figyelmet kívánnak fordítani a határainkon túli programokra. Az őszi eseményekből szemezgetve kirajzolódik a nemzetközi jelenlét sokszínűsége. A további részletekről tájékozódhatnak a **RICHLY GÁBOR** főtítkárral, illetve a két alelnökkel, **KISS JÁNossal** és **RÁTÓTI ZOLTÁNNAL** készült interjúinkból.

10-16

3 Ajánlás

6 Tíz évvel ezelőtt adták át először a Nemzet Művésze díjat

NYOLCAN VEHETTÉK ÁT IDÉN AZ ELISMERÉST
MMA

10 Kultúrák közötti hidakat építünk

RICHLY GÁBOR A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA NEMZETKÖZI KAPCSOLATAIRÓL
GÓZON ÁKOS

12 „Hálás vagyok a művésztársaimnak ...”

KISS JÁNOS A KÖZTESTÜLET ERDÉLYI JELENLÉTÉRŐL, A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYTEMRŐL ÉS A GYŐRI BALETTRŐL
BORBÉLY LÁSZLÓ

14 A kép világa

MAGYAR KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZEK ISZTAMBULBAN
SZATHMÁRY MELINDA

17 Tudatos művek

KORTÁRS MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS SZEGEDEN
MMA

18 Figuratív mitológiai utalások expresszív festésmóddal

MEGNYÍLT JOVIÁN GYÖRGY GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA
ELMER ISTVÁN

20 Vatikáni tisztelgés Jankovics Marcell életműve előtt

RUBOVSKY ÉVA A HIT, REMÉNY, RAJZFILM CÍMŰ TÁRLATRÓL
BORBÉLY LÁSZLÓ

21 Alázat és művészi kifejezés

SZEMADÁM GYÖRGY FESTŐMŰVÉSZ, ÍRÓ EMLÉKEZÉSE JANKOVICS MARCELLRÓL
ELMER ISTVÁN

22 „A hit annyira fontos, semmi más nem is kéne az embernek”

PETRÁS MÁRIA ÉS ZENÉSTÁRSAI A PESTI VIGADÓBAN
WITTMER-BESZE ERIKA

24 Az Istenről megfélelmező világnak nincs jövője

AZ MMA KIADÓ GONDOZÁSÁBAN MEGJELENT JOSEPH RATZINGER KÖNYVE
ELMER ISTVÁN

26 Szívvel és lélekkel

FAZEKAS LAJOS ÉLETMŰ-KIÁLLÍTÁSA A PESTI VIGADÓBAN
WITTMER-BESZE ERIKA

28 Elevenen éljen tovább

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ ELNÖK AZ MMA IRODALMI TAGOZATÁNAK MUNKÁJÁRÓL
ELMER ISTVÁN

30 Állandó koncertek és különlegességek

TÓTH PÉTER AZ MMA ZENEMŰVÉSZETI TAGOZATÁNAK PROGRAMJAIRÓL
TÓTH IDA

32 Odakacsintás és kalapemelés

VADÁSZ BENCE ÉPÍTÉSZ CSALÁDRÓL, ÖRÖKSÉGRŐL, SZÜLETÉSNAPRÓL
WITTMER-BESZE ERIKA

34 Humanitás és moralitás

HIRTUNG ISTVÁN A MÁRAI-ÖRVÉNYRŐL
ELMER ISTVÁN

36 A mától az örökkévalóságig

SZENTMÁRTONI JÁNOS AZ MMA KIADÓRÓL
BORBÉLY LÁSZLÓ

38 Emlékpadaavatás Makovecz Imre tiszteletére

RENDHAGYÓ HELYSZÍNÉN ZÁRULT A HÉTTORONY FESZTIVÁL
VARGA MÁRTA

Tíz évvel ezelőtt adták át először a Nemzet Művésze díjat

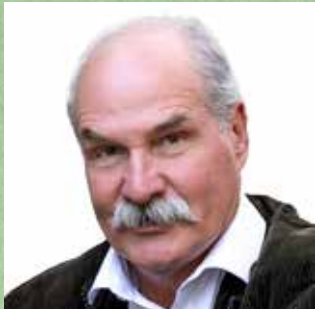
Nyolcan vehették át idén az elismerést

2024-ben nyolcan vehették át a legrangosabb magyarországi művészeti elismerésnek számító Nemzet Művésze díjat november 5-én Turi Attilától, az MMA elnökétől a Magyar Művészeti Akadémia székházában, a Pesti Vigadóban. A Nemzet Művésze díj Bizottság BERCZ ANDRÁS népdalénekes, mesemondó, az MMA rendes tagja; FERENCZFY-KOVÁCS ATTILA építész, belsőépítész, látványtervező, az MMA levelező tagja; KENDE JÁNOS operatőr; LÁZÁR ANTAL építész; MEZEI GÁBOR belsőépítész, bútortervező, az MMA rendes tagja; TAMÁS MENYHÉRT költő, író, műfordító, az MMA rendes tagja; TEMESI FERENC író, az MMA rendes tagja; valamint UHRIK TEODÓRA táncművész, táncpedagógus részére ítélte oda az elismerést.

A Pesti Vigadóban tartott eseményen HANKÓ BALÁZS kulturális és innovációs miniszter a magyar kormány és minden magyar elismerését és köszönetét fejezte ki a nemzet művészei legújabb tagjai számára, s hangsúlyozta, hogy nemzet és művészet nincsen meg egymás nélkül, kölcsönösen feltételezik egymást. A díjazottak szerzői művészeti tevékenysége kapcsán úgy fogalmazott: „Az önök területe átfogja a teljes magyar kulturális életet. Tudásuk, tapasztalataik, alkotásaik világosan, tisztán, őszintén és híven mutatják meg, hogy mit jelent ma magyarnak lenni.”

TURI ATTILA, az MMA elnöke köszöntőjében emlékezett a díjátadó jubileumára: éppen tíz éve, hogy az első díjazottak átvehették az elismerést november 5-én, a köztisztület

születése napján. A jelenlévőket – köztük az elmúlt tíz évben Nemzet Művésze díjjal elismert művészeket – az MMA elnöke arra kérte, hogy továbbra is támogassák a magyar kultúrát. „Az ősz a betakarítás ideje; mi is sokszoros ünnepnapra és visszatekintésre gyűltünk ma össze. Az akadémia, illetve a Nemzet Művésze díj első évtizedében látszanak már az elvégzett munka eredményei, gyümölcsei, de korántsem mondhatjuk, hogy bevégeztük feladatainkat. Továbbra is érzékeny figyelemmel kell óvnunk és támogatnunk szellemi, lelki valutánkat: a magyar kultúrát; művészeinket, akik egy nemzet lelki táplálékát adják, közösségeket teremtenek, a megértést és soha nem az elhatárolódást munkálják ember és ember, népek és nemzetek közt” – mondta Turi Attila.

BERCZ ANDRÁS
népdalénekes, mesemondó

FERENCZFY-KOVÁCS ATTILA
építész, belsőépítész, látványtervező

KENDE JÁNOS
operatőr

LÁZÁR ANTAL
építész

MEZEI GÁBOR
belsőépítész, bútortervező

TAMÁS MENYHÉRT
költő, író, műfordító

TEMESI FERENC
író

UHRIK TEODÓRA
táncművész, táncpedagógus

A NEMZET MŰVÉSZEI • 2024

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta a népművészet területén Bercz András részére népdalénekesi-mesemondói tevékenysége elismeréseként.

„A sok mese együtt, az maga az ember” – vallja Bercz András, aki egyaránt tartja magát énekesnek és mesemondónak. Dalai és meséi „a honát kereső és a nagyon szerelmes ember hallomásai, látomásai”, melyek elsősorban a felnőtt korosztályhoz szólnak.

... igazi áldás volt egy történelmi időben élnünk, s együtt vállalni megtisztelő szerepet a művészet istenáldotta varázslatában.

FEKETE GYÖRGY

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta az építőművészet területén Ferenczy-Kovács Attila részére múzeumépítő és filmépítészeti munkássága elismeréseként.

MAKOVECZ IMRE „antennás embernek” tartotta őt, akiből kevés születik. Egyedi atmoszférájú munkáit fejben tervezi meg először, majd rajzol, modelleket épít, s dolgozik hagyományos technikával, akvarellal, tussal is. Munkái leírt szavak nélkül mesélnek el teljes történeteket.

A nyolcvanas évek elején cserélte fel a tervezőasztalt a filmgyári munkára. Építész-ként újította meg a díszlettervezést: filmépítészete során sajátos térbeli konstrukciókat hoz létre.

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta a filmművészet területén Kende János részére operatőri és filmes oktatói pályája elismeréseként.

„A filmezés rendetlensége, szokatlansága és változatossága vonz” – vallja a filmes művész, akit az életműve alapján már az 1980-as években a világ száz legjobb operatőre között tartottak számon.

Pályája indulásához szorosan hozzátartozott a Metropolis Szállóban összejáró értelmiségi kör. Ott figyelte fel a fiatal operatőrt **JANCSÓ MIKLÓS**, és a következő negyedszázadban a technikai újításokra mindig nyitott **KENDE JÁNOS** kameráján keresztül láthattuk a neves rendező filmjeinek a világát.

Jávorkai Ádám és Jávorkai Sándor, illetve a zongoránál Sánta Beatrix

Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter köszönti a díjazottakat és a vendégeket

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta építőművészet területén Lázár Antal részére tervezői és építészeti oktatói életműve elismeréseként.

„Egy épület minőségét nem a méret határozza meg. Ugyanannyi szellem és gondolat lehet egy pici hétvégi házban, mint egy hatalmas hulladékegőben” – vallja.

Alkotói hozzáállásának jellemzője az építészeti igényesség. Épületei jelentős visszhangot keltettek a hazai és a nemzetközi szakirodalomban. Technika iránti szeretete formálásmódbeli érzékenységgel párosul.

Meghatározó épületek fűződnek a nevéhez, mint a népliget autóbusz-pályaudvar, a látványosi Egyetemi Sportközpont, a Táncművészeti Főiskola, a Corvinus Egyetem új épülete vagy a Műegyetem Q épülete.

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta építőművészet területén Mezei Gábor részére belsőépítészeti, bútortervezői életműve elismeréseként.

„Minden bútora szelíd látszatok és szélsőséges tartalmak keveréke, a legnemesebb magyar szürnaturalizmus terméke” – mondta munkásságáról Makovecz Imre. A minőség megszállottja. Az európai műveltségű polgárok közöttünk járó kiemelkedő képviselője, aki szürrealis bútorkészítéssel nem csupán berendez, de be is népesíti, dramatizálja a belső tereket.

Mezei Gábor már pályája kezdetén úgy tervezett, mintha festene vagy rajzolna. Mára az életmű újjászületése is megtörtént: a bútorkészítők képekre költöztek. E kitörés a 2000-es évek elejére tehető, e gazdag, sok elemű belsőépítészeti és tervezői pályáján onnantól nem bútortervek születnek, hanem önálló művészeti alkotások – olajképek.

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta irodalom művészeti területén Tamás Menyhért részére sokoldalú, értéktörő írásművésze elismeréseként.

„Sűríteni kell a szavakat. Minél több legyen kiolvasható belőlük. Az a jó, ha egy szó egyszerre többfelé sugárzik” – tartja saját írásművészetéről. Költészetet teremt, azáltal, hogy őrizi az archaikus nyelvet, de hozzá is ad, s újra is teremt azt.

Epikus hajlamú lírikusnak nevezi önmagát. Prózájában és verseiben egyaránt meghatározó a népköltészet alapuló látomásos-szimbolikus nyelvformálás, ezzel az eszközzel élve a tárgyias történetmondás. Prózája hitelesen mutatja be a XX. századi magyar történelem súlyos örökségét, a modern kori emberi tragédiákat.

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta irodalom művészeti területén Temesi Ferenc részére prózaművészeti életműve elismeréseként.

„Már írónak tudtam magamat tizenhat éves koromtól fogva. Iszonyatosan erős hit világolt bennem” – emlékezik vissza elhivatottságtól fűtött pályakezdésére. Szegedi ember, aki Budapesten él, de a szülővárosa a művészetének kiapadhatatlan forrása és anyaga. Írói világa a szegedi hagyományból, az angolszász lírából és az 1970-es évek avantgárdjából és popzenéjéből egyaránt merít.

Önéletrajzként és családtörténetként is olvasható *Por* című szótárregénye jelentős irodalmi és közéleti visszhangot

Turi Attila, az MMA elnöke felidézi a Nemzet Művésze díj történetét

váltott ki. A megélt és az összegyűjtött életrajzi, családtörténeti adatok mellett számos dokumentum olvasható eredeti vagy átdolgozott formában az író alkotásaiban.

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze díj Bizottsága a Nemzet Művésze címet adományozta táncművészet területén Uhrik Teodóra részére balettművészi és művészetpedagógiai pályája elismeréseként.

„Pygmalion-történet az enyém, mert **ECK IMRE** megalkott engem, és megtanított számtalan olyan dologra, amit aztán később tovább tudtam adni” – mondta egy interjúban magáról.

Édesanyja álmát teljesítette be, amikor háromévesen elkezdett balettozni. Az Eck Imre által életre hívott, legendás Pécsi Balett alapító tagja, több évtizede van a szakmában, ez idő alatt pedig nem csak táncosként mutatta meg tehetségét: írt könyvet, részt vett kuratóriumi munkában, segített kialakítani a táncművészeti oktatás alaptervét, rendezett, koreografált, színészkedett, pedagógusként dolgozott, jelmezeket tervezett.

MMA.HU ■

Kultúrák közötti hidakat építünk

Richly Gábor a Magyar Művészeti Akadémia nemzetközi kapcsolatairól

GÓZON ÁKOS

Az MMA immár évente több mint félszáz nemzetközi programot szervez és támogat. Erről kérdeztük Richly Gábort, az MMA főtítkárát.

Korábban a kulturális diplomáciában, illetve a nemzetközi hungarológia területén dolgozott idehaza és külföldön, így gazdag tapasztalatokat szerezhetett kultúránk külföldi bemutatásában, a határokon átnyúló kapcsolatépítésben. Mindebből mit és hogyan lehet kamatoztatni az MMA szempontjából?

Valóban, ezeket a területeket az ezredforduló óta kutattam, szerveztem és műveltem különböző pozíciókban. A legtöbb szakmára igaz lehet, hogy minél többet dolgozik valaki a „terepen”, annál inkább megbizonyosodhat arról, elméleti konstrukciók helyett néhány könnyen belátható, praktikus alapigazság a siker valódi kulcsa. Meggyőződésem szerint a magyar művészi teljesítményt jól beágyazott külföldi szakmai partnerrel összefogva érdemes bemutatni, továbbá na-

gyobb a fogadókészség és a külföldi közönség öröme, ha a magyar művészek helyi kiválóságokkal közösen hoznak létre új értéket, vagy ha a magyar művész a helyi kultúrára is reflektál.

Ezen elvek mellett persze vannak olyan fókuszok is, amelyek az MMA számára fontosak. Prioritás például akadémikusaink, köztestületi tagjaink, ösztöndíjasaink és díjazottjaink külföldi bemutatkozásának elősegítése, ami nagyságrendileg kétezer elismert kortárs művészt jelent, de ez korántsem jelenti azt, hogy kizárólag őket támogatnánk. Az is magától értetődő, hogy Magyarország kiemelt külföldi megjelenéseihöz mi is csatlakozunk, az idei évben ilyen aktualitás a Török–Magyar Kulturális Évad és soros uniós elnökségünk, amihez számos isztambuli, ankarai, brüsszeli művészeti programmal járultunk hozzá. Legfontosabb partnerünk a külföldi magyar kulturális központok, az ún. Liszt Intézetek hálózata, velük a Kulturális és Innovációs Minisztériummal 2022-ben megkötött együttműködési megállapodás keretei között működünk együtt.

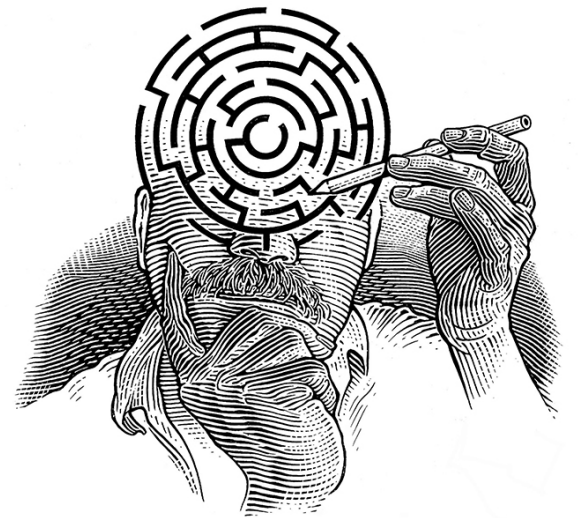
Történelmi adottság, hogy az úgynevezett magyar–magyar kapcsolatok ápolása is nemzetközi dimenziót kapott a Kárpát-medencében. A határon túli együttműködésben új lehetőségeket nyitottak azok a két éve megalakult regionális munkacsoportjaink, amelyek székhelye az országhatár közelében található, Győrben, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden és Pécsen. A romániai művészeti kapcsolatok intenzívebb ápolása érdekében pedig Erdélyi Bizottságot tervezünk felállítani. A földrajzi szempontok közé tartozik,

hogy a jövőben kiemelt figyelmet kívánunk fordítani a közép-európai régióra.

Az általános szempontok mellett említsünk meg néhány konkrét külföldi programot, amelyek az MMA szervezésében vagy támogatásával valósultak meg a közelmúltban.

Nehéz csupán néhányat említeni, az őszi eseményekből szegezve is kirajzolódik a programok sokszínűsége. Az isztambuli magyar intézet számára összeállított kiállításunk 24 kortárs alkotónak, az MMA Képzőművészeti Tagozatának és ösztöndíjasainak a munkáit mutatja be. Ezzel párhuzamosan látható *A tűz művészete* című üveg- és kerámiaművészeti kiállítás a Török és Iszlám Művészet Múzeumában. A Győri Balett előadását is támogattuk Ankarában, **VELEKEI LÁSZLÓ** koreográfiájához **BALÁZS JÁNOS** szólaltatta meg **LISZT FERENC** és **KODÁLY ZOLTÁN** zongoraműveit. Brüsszelben a Liszt Ferenc Zeneakadémia fiatal tehetségeinek koncertjei követik egymást, itt a Szegedi Kortárs Balett bemutatkozását támogattuk, ami táncprodukció mellett kerekasztal-beszélgetésből és jelmezkiállításból állt.

Az idén százéves berlini Collegium Hungaricumban **LAKNER LÁSZLÓ** akadémikus védnökségével tettük lehetővé egy őszi retrospektív kiállítás és a kapcsolódó zenei programok megvalósítását, többek között **JUHÁSZ ZOLTÁN** akadémikus, **JÁVORKAI SÁNDOR** és **JÁVORKAI ÁDÁM** ösztöndíjasaink részvételével. **MÁRAI SÁNDOR** halálának 35. évfordulójára emlékezve **HIRTILING ISTVÁN** irodalmi estje Pozsonyban hangzott el, Párizsban pedig Márai-kamarakiállításra, kerekasztal-beszélgetésre és felolvasóestre került sor. Szintén Párizsban **A. SZABÓ MAGDA** mutatta be az MMA Kiadónál megjelent *Gara László emlékezete* című kétnyelvű kötetet. **OROSZ ISTVÁN** grafikáit a *Bucharest Graphic Days* fesztiválon láthatta a közönség, **RABÓCZKY JUDIT** szobrászművész kiállítását pedig két szófiai helyszínen, a Vaska Emanuilova Galériában és a Liszt Intézetben. **KÓS ANDRÁS** jubileumi életmű-kiállítása a kolozsvári Bánffy-palota után a Székely Nemzeti Múzeumban látható, a Romani Design divatbemutatója, kiállítása és workshopja szintén Sepsiszentgyörgyön vált valóra az ottani Liszt Intézettel együttműködve.

Orosz István: Önarckép

Az őszi zenei programok közül említhető még a Martzy Johanna-emlékhangverseny Temesváron, a Bágyi Balázs Quartet fellépése a Jazzkaar fesztiválon Tallinnban, a Tatros zenekar koncertjei és táncháza a Finnugor Rokon Népek Napjához kapcsolódva Helsinkiben. A Kodály Intézet zene-pedagógusok számára akkreditált módszertani képzései Szlovéniában arattak szakmai elismerést Ljubljanában, Cerknicában és Lendván. A távolabb megvalósult események közé tartozott **KÁEL NORBERT** zongoraművész fellépése Tokióban a Magyar Fesztiválon, vagy **BERECZ ANDRÁS** és **BERECZ ISTVÁN** estje New Yorkban, a helyi magyar közösség örömeire.

Decemberi programjaink közül kiemelném **RÁNKI DEZSŐ** és **KLUKON EDIT** koncertjeit Pozsonyban és Galántán, **SEBESTYÉN MÁRTA** és **ANDREJSZKI JUDIT** adventi koncertjét Brüsszelben, a Szent Efrém Férfikart, akik Brüsszel után Párizsban is fellépnek. Nagy öröm, hogy többéves előkészítés után Rómában megnyílhat a Magyar Kárpitművészek Egyesületének reprezentatív tárlata.

Végül felelevenítené friss személyes tapasztalatait, terveit e kapcsolatépítésben?

Nemrég tértem vissza Kolozsvárról, ahol az Erdélyi Magyar Fesztiválok Szövetségének éves munkaértekezletén és a *Magyar Tudomány Napja Erdélyben* című rendezvénysorozat ünnepélyes megnyitásán vettem részt, és tájékoztatást adtam erdélyi terveinkről. Szívet melengető volt a kedves fogadtatás és az a várakozás, amely az MMA aktívabb jelenlétét övezi.

Mire e lapszám kijön a nyomdából, addigra bizonyára hasonlóan pozitív élményekkel térek vissza Prágából, ahol **KÓSA KLÁRA**, **KÓSA JUDIT** és egy igen fiatal tehetség, **KLIN-KÓ ZITA** kiállításának megnyitóján veszek részt. Pár nappal Prága után pedig a bécsi Collegium Hungaricumban tárgyalok a jövőre esedékes Klebelsberg 150 emlékévközös megünnepléséről. ■

Üvegtárgyak *A tűz művészete* című tárlaton
FOTÓ: Lukács Liza

„Hálás vagyok a művésztársaimnak ...”

Kiss János a köztestület erdélyi jelenlétéről, a Magyar Táncművészeti Egyetemről és a Győri Balettről

BORBÉLY LÁSZLÓ

Az akadémikusok és a köztestületi tagok között régóta beszédtema a Magyar Művészeti Akadémia erdélyi kulturális szerepvállalása. Október 14-én Turi Attila elnök és Richly Gábor főtítokár részvételével megtartották az erdélyi regionális csoport előkészítő ülését. A találkozó után Kiss János Kossuth-díjas balettművészt, a köztestület regionális munkájáért felelős alelnökét kérdeztük.

Akadémikusként, illetve alelnökként kulcsszerepe és tevékeny része volt a hét regionális csoport létrejöttében. Miképpen tekint vissza az elmúlt időszakra?

Ha visszatekintésre kér, akkor hadd pillantsak még távolabbra az időben. Szerencsésnek érzem magam, mert mindig nagyon jó közösségben foglalkozhattam azzal, amit igazán szeretek. Ez vonatkozik a tanulmányi éveimre az Állami Balett Intézetben, később a Győri Balett igazgatójaként végzett munkámra, majd a Magyar Művészeti Akadémia tagjaként, illetve a Magyar Táncművészeti Egyetemet fenntartó alapítvány kuratóriumi elnökeként rám váró kihívásokra. Mindig úgy tekintettem ezekre a közösségekre, mint a családomra. Olyan művészi, alkotó csapatoknak a tisztségviselője lehettem, illetve vagyok, amelyeket **DÁVID KATALINT** idézve mindig óvni kell, mert hiúak és esendőek. Ez alól én sem vagyok kivétel, világeletemben sikerorientált voltam. Jólesett fürdeni a sikerben, a tapsban, az éljenzésben. Utána hazafelé azonban már óhatatlanul felmerült, hogy másnap előlről kell kezdeni mindent, mert a sikernél mulandóbb dolog nincsen. Ez kiváltképp megnyilvánult akkor, amikor alelnök lettem, és éppen derékba kaptuk a pandémiát, az energiaválságot és még sorolhatnám mindazt, ami a művészeket csapatostul, társulatostul lehetetlenítette el, sodorta a megszűnés szélére.

Akkoriban kezdett el foglalkoztatni az elképzelés, hogy a köztestületet nyissuk ki a vidék felé. Budapesten születtem, de vidékinek tartom magam. Győrben és másutt is megtapasztaltam, hogy nemcsak a fővárosban van minőségi művészeti élet, az egészen kis településektől kezdve a nagyvárosokig eleven az összművészet, széles a paletta a pályakezdőktől a rangos díjakkal elismert alkotókig. Néhai tiszteletbeli elnökünk, **FEKETE GYÖRGY**, az akkori elnök **VASHEGYI GYÖRGY** és az elnökség is támogatta ezt a tervet. Lényegében ezzel vette kezdetét a regionális építkezés, ami mára létkérdéssé vált. Mérföldkövet jelentett, amikor a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia együttműködést írt alá. Valójában ennek lényege és legfontosabb üzenete, hogy nekünk mindig és mindenkor hirdetniünk kell, hogy a tudomány és a művészet a politika felett áll. Büszkeséggel tölt el, hogy együtt tudunk működni, irodáink vannak az MTA vidéki székházaiban, Debrecenben, Miskolcon, Pécsen, Szegeden és Veszprémben, tehát „egyházban” tudunk együtt dolgozni a regionalitásért. (Győrben és Kecskeméten külön irodában működik az MMA regionális csoportja – *a szerk.*) Hálás vagyok a művésztársaimnak, az akadémikusoknak, a köztestületi tagoknak és az ösztöndíjasoknak, akik ebben az építkezésben önzetlenül feladatot vállaltak.

Eddig a kilenc művészeti tagozatot tekintettük a köztestület „motorjának”. Immáron elmondható ugyanez a regionális csoportokról is?

Kilenc tagozatunk akadémikusai, köztestületi tagjainkkal és ösztöndíjasainkkal karöltve gondolkodnak arról, hogy valójában mit tehetünk mi az adott régióban az ottani művészeti közösségekkel. Ennek jegyében együttműködési megállapodásokat kötnek a regionális csoportok egyetemekkel, civil szervezetekkel. Az MMA lehetőségeihez mérten biztosít forrást programokra, de a legfontosabb, hogy megtaláljuk azon vagy azokat az együttműködő partnereket, akikkel egzisztenciálisan is össze tudunk fogni. Mondhatni, amikor nekem van egy forintom, és a civil szervezetnek van egy forintja, akkor, hála Istennek, már nekünk van két forintunk. Ezáltal, ha közösen akarjuk, akkor sokkal könnyebben meg tudjuk valósítani a terveinket. Tehát szó sincs arról, hogy a köztestület finanszíroz mindent, ez is a közösségépítés szerves része. Ehhez kell megtalálni akár az önkormányzatokat, a könyvtárakat, levéltárakat, múzeumokat, és sorolhatnám azokat a potenciális együttműködő intézményeket, amelyek készek arra, hogy ezért a közös ügyért áldozzanak és közösen gondolkodjanak.

Melyek a lehetőségei az erdélyi kulturális szerepvállalásnak?

Vannak akadémikusaink, akik a történelmi Nagy-Magyarország területén élnek. A regionális csoportjaink közül Miskolcra, Pécsre, Szegedre és Debrecenbe is folyamatosan jelentkeznek határon túli művészek. Emiatt is kötelességünk, hogy folytassuk a regionális bővítést a Kárpát-medencében. Amikor megalakult a hét régió, az elnökség elfogadta a javaslatot, hogy készítsünk számvetést, és utána, ha úgy gondoljuk, építkezzünk tovább. Várhatóan Erdélyben folytatjuk, ennek érdekében szeretnénk létrehozni az Erdélyi Elnöki Bizottságot jövőre. Két regionális pólusban gondolkozunk, az egyiket Kolozsváron, a másikat Sepsiszentgyörgyön képzeljük el. Hangsúlyozom, ennek még nagyon a kezdetén vagyunk. Egyelőre annyi történt, hogy ősszel az irodaházba meghívtuk az erdélyi akadémikusainkat és azokat, akik vala-

Vargha Mihály szobrászművész, az MMA rendes tagja, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója

miféle kötődést táplálnak arrafelé. Az erdélyi jelenlét újabb mérföldkö lenne az akadémia történetében. Ehhez az akadémikusainkat aktivizálni szeretnénk. Szükség van a tudásukra, a művészet és a haza iránti szeretetükre.

Folyamatosan ingázik a főváros és Győr között. Noha már nem igazgató, nyilván odafigyel a Győri Balett életére, illetve a Magyar Táncművészeti Egyetem is foglalkoztatja.

A Győri Balett **VELEKEI LÁSZLÓ** igazgató vezetésével készül a 2025 nyarán rendezendő XX. Magyar Táncfesztiválra, amely számunkra egy óriási ünnep, hiszen a hazai és a határon túli táncélet egyik fontos találkozási pontja. A Magyar Táncművészeti Egyetem jövőre lesz 75 éves. 1950-ben alapította **LŐRINCZ GYÖRGY** táncművész és balettmester, aki az én mesterem is volt. Ötvenéves lesz a néptáncképzés. Erre kiváltképp büszkék lehetünk, ebben a művészeti ágban egész Európában nincs egyetemi rangú, professzionális oktatás. Ha a Jóisten is segít, akkor egy év múlva elindítjuk a doktori iskolát. Azt szeretnénk elérni, hogy 2030-ra egyetemünk Európa meghatározó oktatási intézménye legyen a táncművészet területén. Úgyhogy tényleg azzal zárhatom, hogy nagyon boldog és büszke vagyok. ■

Az erdélyi regionális csoport előkészítő ülésének résztvevői

A kép világa

Magyar
kortárs képzőművészek
Isztambulban

SZATHMÁRY MELINDA

Szeptember második felében nyílt meg *A kép világa – a festmény frissítése* címmel a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) nagyszabású kiállítása a Magyar–Török Kulturális Évad keretében. Az isztambuli Liszt Intézetben egészen 2025 január végéig látható tárlat három generáció huszonnégyszáz művészenek munkáin keresztül nyújt szűkített, egyben reprezentatív keresztmetszetet a magyar kortárs festészetről. Az esemény megnyitóján és a kapcsolódó programokon az MMA vezetését Rátóti Zoltán Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, a köztestület alelnöke képviselte, akivel a tárlat koncepciójáról, törökországi élményekről és kulturális kapcsolatépítésről is beszélgettünk.

A Magyar–Török Kulturális Évad kapcsán két kiemelt kortárs magyar tárlat is várja Isztambulban a képzőművészet szerelmeseit ősztől. Mit érdemes tudni róluk, hogyan kapcsolódnak egymáshoz?

Az említett kiállítások mindössze egy nap különbséggel – szeptember 18-án és 19-én – nyíltak meg két külön helyszínen egy magas szintű előkészítő, egyben koordinációs munka eredményeként. Az „időbeli elsőbbség” a Magyar Nemzeti Bank gyűjteményének válogatott alkotásait felvonultató tárlat volt, amely a nemzetközi hírű Pera Múzeumban kapott helyet. A kiállítás a *Calculations and Coincidences (Számítások és véletlenek)* címet viseli, és az algoritmikus művészet három úttörő magyar alkotóját, **MOLNÁR VERÁT**, **MAURER DÓRÁT** és **RÁKÓCZY GIZELLÁT** mutatja be. *A kép világa – a festmény frissítése*, a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozatának, valamint ösztöndíjasainak festészeti kiállítása az MMA és a Liszt Intézet – Magyar Kulturális Központ Isztambul közös szervezésében valósult meg. A tárlaton 24 művész 37 festménye látható széles generációs merítésből **STEFANOVITS PÉTER**, a képzőművészeti tagozat vezetője, **SZURCSIK JÓZSEF**,

Kovács Gergő Máté kulturális attasé, Sipos Áron, az isztambuli Liszt Intézet vezetője, Rátóti Zoltán, az MMA alelnöke, Stroher Márton főosztályvezető, Kárpáti Katalin osztályvezető (MMA)
FOTÓ: Isztambuli Liszt Intézet

az MMA rendes tagja és **ISKI KOCSIS TIBOR** festőművész kurátorok válogatásában. A tárlat a különböző generációkat is képviselő alkotók háttéréről, látásmódjáról, műfaji, stílusi és szakmai eszközhasználatban gazdag változatosságról tanúskodik. A művek háttérében nemegyszer felsejlenek annak az adott évtizednek a jellegzetességei, nehézségei és kihívásai is, amelyben születtek.

Mozgalmas, változatos élményekkel teli napokkal gazdagodott az MMA háromfős delegációja isztambuli kint tartózkodása során. Beavatna minket néhány emlékeztető programba?

Első körben szeretném kiemelni e találkozások fontosságát, előremutató jellegét. **MÁTIS**

VIKTOR, Magyarország ankarai nagykövetének kérésére, a Magyarország és Törökország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételének 100. évfordulója alkalmából szervezett kulturális évad keretében a szeptemberben megnyíló kiállításokra érkező MMA- és MNB-delegációk programját **SIPÓS ÁRON**, a Liszt Intézet igazgatója hangolta össze professzionális szinten. Erre a koordinációs munkára azért is volt szükség, mert az MMA kiállítás megnyitójára azon a napon került sor, amikor is a diplomáciai szereplők hivatalos megjelenésen vettek részt Ankarában. Így az a megtiszteltetés ért, hogy egy nappal korábban, az MNB kiállításának megnyitóját megelőzően, az MMA alelnökeként fogadhattam a diplomáciai küldöttséget, és körbevezethettem őket *A kép világa – a festmény frissítése* című tárlatunkon. A kiállítást megtekintő prominens személyek között jelen volt **DR. NAVRACSICS TIBOR**, közigazgatási és területfejlesztési ügyekért felelős miniszter a küldöttségével, **MÁTIS VIKTOR**, Magyarország ankarai nagykövete és **DR. PINTÉR ATTILA**, Magyarország isztambuli főkonzulja is. Sipos Áron intézetigazgató az MMA-küldöttség – **STROHNER MÁRTON** főosztályvezető, **KÁRPÁTI KATALIN** osztályvezető az MMA Titkárságának Nemzetközi és Regionális Főosztályáról és jómagam – számára több találkozót is

A KÉP VILÁGA – A FESTMÉNY FRISSÍTÉSE
2024. szeptember 19. – 2025. január 31.

Szervezők:

a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozata és az MMA Titkárságának Nemzetközi és Regionális Főosztálya

Helyszíni rendező:

Liszt Intézet – Isztambul; **ISKI KOCSIS TIBOR**

Kurátorok:

ISKI KOCSIS TIBOR, **STEFANOVITS PÉTER** és **SZURCSIK JÓZSEF**

Kiállító művészek:

Baksai József, Baráth Áron, Bukta Imre, Elek Károly, Földi Péter, Gaál József, Gál András, Gulyás Andrea Katalin, Hermann Zsófia, Horváth Lóci Judit, Incze Mózes, Iski Kocsis Tibor, Jován György, Kótai Tamás, Lajta Gábor, Palkó Tibor, Stefanovits Péter, Szabó Ábel, Szotyory László, Szurcsik József, Tóth Angelika, Verebes György, Verebics Ágnes, Véssey Gábor

szervezett a Liszt Intézet szakmai partnereivel a kiállítás megnyitóján. A meglátogatott isztambuli kulturális intézmények több művészeti területet érintő tevékenységét megismerve kerestünk lehetséges együttműködési platformokat az MMA és az adott szervezet között. Több helyi múzeum vezetőivel is sikerült értékes, jövőbeli együttműködéseket megalapozó megbeszéléseket folytatnunk.

Fontos azt is megemlítenem, hogy az MNB szeptember 20-án megnyílt ankarai, fiatal magyar képzőművészeket bemutató nagyszabású kiállításán több MMA-ösztöndíjas is kiállító művészként szerepel – a műveik így Ankarában és Isztambulban egyszerre láthatók.

Személy szerint nagyon örültem annak, hogy külföldön is szélesebb körben megismerhették, hogy mennyire sokszínű akadémiánk művészeti életben kifejtett tevékenysége, emellett mennyire összetett a tagsága, feladatköre és nem utolsósorban azt, hogy mennyi tehetséges kortárs művész él Magyarországon.

Hogyan fogadták önt személyesen mint MMA-alelnököt?

Ezzel kapcsolatban is szerettem érdekes élményeket a számos pozitív benyomás mellett: sokan nem értették, hogy mit keres egy színész egy alkotmányos köztestület alelnöki székében. A két funkció, szerepkör nehezen ért össze számukra. Többeknek az sem volt teljesen világos, hogy egy kilenc művészeti tagozatot és több kulturális tevékenységet kifejtő intézményt magába foglaló „művészeti fellegvár” miként működhet hivatalként is napi szinten.

Hogyan értékeli összességében az isztambuli kiállítást a magyar–török kapcsolatok szempontjából?

A tárlat megnyitójára készülve a két nép kapcsolatának számos, általam korábban csak részben ismert vonatkozásáról olvashattam, **KOSSUTH LAJOS** emigrációjától az Ankarában

A Tolnay Klári-díj Kuratóriuma idén **Tóth Ildikó** Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művészeknek, valamint **Rátóti Zoltán** színművészeknek, a Magyar Művészeti Akadémia alelnökének a magyar színház- és filmművészet szolgálatában nyújtott magas színvonalú és odaadó munkásságáért Tolnay Klári-díjjal adományozott október 4-én. *(Mindkét díjazottnak gratulálunk szerkesztőségünk nevében!)*

dolgozó magyar építészeket át egészen **BARTÓK BÉLA** népdalgyűjtő útjáig, aki rokonságot fedezett fel a török és a magyar nép népdalkincse közt. Ezek történelmi és kultúrtörténeti tények, és kétségkívül szívmengetőek számunkra. E kiállításon az inspiráló alkotásokon keresztül lehetőség nyílik arra, hogy még személyesebben kapcsolódjunk, és a két nép közötti kötelékeket tovább erősítsük. Aki nyitott a művészetekre, az láthatta, hogy milyen széles stílusbeli skálán mozognak a kiállító alkotók, mennyire sokszínű az általuk teremtett világ. Úgy gondolom, hogy első „belépőként” kiváló áttekintést és egyben merítést jelent e tárlat a magyar kortárs képzőművészet remekeiből. ■

Bemutatták a Törökségünk című antológiát

A Magyar Szemle Alapítvány és az Országút kulturális, közéleti, művészeti lap idén megkülönböztetett figyelemmel fókuszál a magyar–török diplomáciai kapcsolatok felvételének századik évfordulójára. Ennek jegyében, az MMA támogatásával jelent meg a Törökségünk: Ortak Miras-sonsuz takas – Öröklük, öröklük hagyjuk című kétnyelvű novelláskötet, amelyben magyar és török írók kortárs irodalmi alkotásai olvashatók. A könyv ünnepélyes bemutatóján október 14-én többek között köszöntőt mondott Rátóti Zoltán Kossuth-díjas színművész, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke.

Az eseményen részt vett **GÜLŞEN KARANIS EKŞİOĞLU**, a Török Köztársaság budapesti nagykövete, aki a kötet előszavát írta, valamint az utolsó szerzője, **DR. HOPPÁL PÉTER**, a Magyar–Török Kulturális Évad kormánybiztosa.

RÁTÓTI ZOLTÁN köszöntőjében hangsúlyozta, hogy az MMA örömmel csatlakozott a 2024-es Magyar–Török Kulturális Évadhoz, mely a két ország kulturális kapcsolatait van hivatva erősíteni. Kiemelte, hogy ennek egyik állomásaként csaknem egy hónappal ezelőtt egy olyan kiállítást nyithatott

meg Isztambulban, mely reprezentálja az elmúlt ötven év magyar képzőművészetét a török közönség számára.

„Jó pár évtizede már, hogy az információáramlás gyorsasága, a világháló fejlődése globális faluvá zsugorította civilizációnkat, és erős tendencia mutatkozik minden téren, mely az uniformizálódás felé terel művészetet, kultúrát, egyént egyaránt – fűzte hozzá az alelnök. – Számunkra azonban nem képzelhető el egy olyan Magyarország, mely lemond a múltjáról, évezredes kulturális sokszínűségéről, ahogy elképzelhetetlen az elzárkózó, önmagát elszigetelő attitűd is. Kölcsönös érdeklődéssel és tisztelettel vagyunk egymás kultúrája iránt, ugyanakkor hiszünk a nemzeti múlt és a tradíciók éber tartásának népeket közösséggé formáló, építő erejében. Hiszünk a közös gondolkodásban, közös világunk, kulturális örökségünk és természeti környezetünk védelmében többszintű, több területet is érintő kapcsolatépítésen keresztül. Hiszem, hogy van mit tanulnunk egymástól” – mondta el Rátóti Zoltán.

B. L. ■

Novemberben Havannában avatták fel **Pogány Gábor Benő** Kossuth Lajost ábrázoló portréját. A Munkácsy-díjas szolnoki szobrászművész alkotását a Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola adományozta Kuba fővárosának, „Havanna polgárainak”.

A szoborállítás létrejöttében nagy szerepe volt **L. Simon László** József Attila-díjas magyar író-költőnek, valamint **Heincz Balázs** kubai nagykövetnek.

Az avatóünnepségen köszöntőt mondott **Rátóti Zoltán**, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke is.

Herman Levente: Tűz
Szócs Miklós TUI: Ophelisk – út a magasba

Tudatos művek

Kortárs művészeti kiállítás Szegeden

Az MMA képzőművészeti tagozata által szervezett, a szegedi REÖK Palotában 2024. december 06. és 2025. január 26. között megtekinthető kiállítás egyik célja, hogy bemutassa, miként válhat a művészet a társadalmi változások katalizátorává.

Miképpen **DR. NÁTYI RÓBERT** művészettörténész a kiállítás alkalmából megjelent katalógusban fogalmaz: „A tárlaton felvonultatott művek nemcsak hitet tesznek amellett, hogy a kortárs művészet ténylegesen társadalomformáló erővel rendelkezik, hanem felhívják a figyelmet az ökológiai rendszerek kölcsönhatásaira is. A természet tiszteletére, a környezetvédelem vagy a megújuló energiaforrások fontosságára fókuszálnak. Továbbá a természeti interpretáció mellett a történelmi, szociológiai, kulturális, fizikai interakciók hálózatai is megelevenednek az egyes értelmezésekben. A múlt, a jelen és a jövő folyamatainak átgondolt feltérképezésére, az ebben rejlő lehetőségek művészi kiaknázására szintén látunk példákat. Emellett a szakralitás és a realitás problematikája, a tradíció és a modernitás kapcsolatrendszere, de az environmentális gondolkodás és környezetpszichológia elemi kérdései ugyancsak helyet kapnak a művészi diskurzusban.

A kiállítók között az egyéni utak éppolyan nyilvánvalóan jelennek meg, mint az olyan csoportosulások, ahol a megalapozott, közös fellépésnek évtizedes hagyományai vannak. A Nemzetközi Velencei-tavi Symposion tagjai, mint természetművészeti alkotótelep, jövőképünket formáló munkákkal jelentkeztek. A proaktív, környezettudatosság irányába elhivatott Ceredi Nemzetközi Művészkolónia több mint másfél évtizede szervez a témába vágóan projekteket. Ilyen volt a 2020-ban a Kassai Egyetem Művészeti Karával együttesen rendezett EMA (Eco Media Art) eseményük, melynek kitűzött célja a figyelem felkeltése, az ökológiai gondolkodás, a fenntartható fejlődés, a környezet-

védelem, illetőleg a környezeti kérdésekkel foglalkozó művészek és a tudósok közös kutatómunkája volt.”

A művészettörténész szerint a felkínált mottó alapján a jelentkező alkotók munkássága kiváló bizonyosság arra, hogy a „tudatos művészet” egyszerre képes elgondolkodtatni, ábrázolni és kommentálni. „Aktívan beavatkozik a valóságba, új perspektívákat nyit meg és cselekvésre ösztönöz. Hiszen a kitűzött, eredeti elképzelések közé tartozott, hogy a bemutatott művek ne csak felhívják a figyelmet a gyülekező gondokra, prezentálják a problémákat, hanem ösztönözzenek jó gyakorlatokra, aktívan részt vegyenek a megoldások keresésében. Ez magában foglalhatja új, esetleg megújuló anyagok és technikák alkalmazását, akár magából a természetből származó természetes alapanyagokat, interaktív installációkat, amelyek közvetlen tapasztalattá teszik az absztrakt környezeti folyamatokat, vagy olyan közösségi projekteket, melyek a művészet eszközeivel segítik elő a társadalmi kohéziót és a környezetkímélő gondolkodást.”

STEFANOVITS PÉTER tagozatvezető a megnyitó előtt kiemelte, hogy a tárlaton egyaránt megtekinthetők akadémikusok, köztestületi tagok, ösztöndíjasok munkái, de azoké is, akik eddig semmilyen viszonyban nem álltak a köztestülettel. Ugyanakkor köszönetet mondott a tárlat megvalósulásában való közreműködésért **DR. BARNÁK BALÁZS** professzornak, az MTA tagjának, illetve **DR. NÁTYI RÓBERTNEK**, a REÖK Palota művészeti vezetőjének. A megnyitón **TURI ATTILA**, az MMA elnöke mondott köszöntőt.

MMA ■

Figuratív mitológiai utalások expresszív festésmóddal

Megnyílt Jovián György
gyűjteményes kiállítása

ELMER ISTVÁN

Jovián György Munkácsy Mihály-díjas festőművész, az MMA rendes tagja gyűjteményes kiállítása
az 1990-es évek második felétől napjainkig született alkotásaiból nyújt áttekintést.

Milyen korszakok különböztethetők meg művészetében, miközben festményei egységes alkotói pályáról tanúskodnak?

Az egységesség – ha beszélni lehet erről – a világlátásomban jelenik meg. Ez köti össze az immár több mint ötvenéves művészi pályámon a különböző technikákkal készült alkotásokat. Ha korszakolnom kellene, egyrészt a nagyváradi éveket említeném, másrészt az ezerkilencszáznolcvanas évek elejétől az ezredfordulóig, aztán pedig a kétezres évek elejétől napjainkig a magyarországi munkásságomat.

A művészetkritikusok szerint a kezdeti időszakot az avantgárd, szürrealista hatások jellemezték festészetében.

Nevezhetjük avantgárd korszaknak, szürrealista hatásokkal, de akkoriban is jelen volt a metafizikai látásmód. Ez valamelyest átmentődött magyarországi életembe is.

A Romániában töltött éveket és magyarországi munkásságát miért tekinti külön művészi korszaknak?

Romániában, beleértve a bukaresti képzőművészeti főiskolán töltött öt évet is, igyekeztem minél inkább kivonni magam a napi társadalmi-politikai hatások alól. Nem igazán tudtam – meg nem is nagyon akaródzott – igazodni a kor

elvárásaihoz, ezért sajátos álomvilágban éltem. A mesterség terén azonban sokat tanultam a főiskolán. Alkotói példaképekre is találtam. Engem ugyan nem tanított CORNELIU BABA, de időnként belopódtam az óráira, hogy részt vehessek a román festészet hatvanas-hetvenes évekbeli legendás alakjának a korrektúráin. Tanárain törekvéseivel azonban nem tudtam azonosulni. Budapesten a képzőművészeti főiskola meghatározó mestereit évtizedeken át hűségesen követtem a tanítványaik, máig érződik a felfogásuk és hatásuk. Én az ellenkezőre vagyok példa: művészetemben még nyomokban sem fedezhető fel egykori bukaresti tanárain hatása. De mégis tanultam tőlük valamit: a hozzáállást a mindennapi munkához, a kitartást...

A kisebbségi létből adódóan különleges helyzetem volt. Szilágysomlyón születtem és Nagyváradon nőttem fel – azaz a Partiumban. Bukarestben a Partiumot is Erdélyhez sorolják – ott azt tartják, hogy az igazi román kultúra, a valódi román irodalmi nyelv bölcsője Erdélyben leledzik. Mivel én tulajdonképpen könyvből sajátítottam el a román nyelvet, és választékosan beszéltem és viselkedtem, ez sajátos fényben állított be az ország távoli területeiről, elsősorban a Regátból származó évfolyamtársaim előtt.

A metafizikus világ iránti fogékonysága – mint említette – Magyarországra áttelepülve elhalványult.

Kezdetben új kifejezési módot kerestem tematikában, technikában, a képek méretében. Ebben meghatározó volt első külföldi ösztöndíjam. Négy hónapot töltöttem 1985-ben a Római Magyar Akadémián. Olaszországban találkoztam az akkoriban Nyugat-Európában dúló, minden más irányzatot elsöprő transzavantgárd mozgalommal. Tagadhatatlanul hatott rám is. Később kapcsolatba kerültem egy belgiumi galériával, meghívásukra másfél évig Liège-ben éltem. Az ott született műveimben is megmutatkozott ez a művészi felfogás.

Hogyan fogalmazná meg a transzavantgárd filozófiáját?

Mitológiai és egyéb kultúrtörténeti utalások figuratív megjelenítése expresszív festésmóddal. Ekkor született például az *Apollón és Marsziasz* vagy a *Minótauros* című képem.

Nem jelentette ez a valóságától való eltávolodást?

Részben igen, annál is inkább, mert azok az évek meglehetősen ellentmondásosak voltak. 1990 után, ha lehet, még nehezebb idők következtek. Egzisztenciális gondok is jelentkeztek, bár alkalmanként színházaknál dolgoztam, könyveket terveztem, végül 1999-ben bekerültem a Petőfi Irodalmi Múzeum művészeti tárába raktárosnak. Abban az évben kaptam meg a Munkácsy Mihály-díjat.

Egyszer úgy nyilatkozott, hogy közel áll önhöz a keresztény egzisztencializmus.

Kora ifjúságomtól kezdve, bár akkor még nem kristályosodott ki bennem ez a meggyőződés, váltig hiszek a művészet szakralitásában. Abban az értelemben, hogy az alkotás folyamata szakrális tevékenység, és annak kézzelfogható terméke, a kép is azzá válik, mert hiszen ahhoz, hogy az ember bele tudja magát élni az alkotás folyamatába, a totális hit állapota szükséges. Alkotás közben a külvilágot teljesen kikapcsolva,

minden körülmény ellenére, akár fázva, éhezve, rongyosan, de folytassa, amire rátette az életét.

A képein gyakran jelennek meg földre esett, fizikai létükben, szellemi és lelki valóságukban egyaránt nyomorúságos alakok.

Valaki azt írta: festményeim a kiszolgáltatottság esztétikáját fogalmazzák meg. A transzcendencia nem az ábrázolt figurákban, hanem a megvalósításban érhető tetten. Időtlen emlékművekké kívánom nemesíteni a kiszolgáltatott embereket; a képi megjelenés szerint szerethetővé tenni őket, ezzel katarzist idézve elő. A mindennapok hordalékát igyekszem magasabb esztétikai szintre emelni. Szeretném hinni, hogy amikor a néző megáll a képem előtt, elcsodálkozik annak technikai igényességén – ez jelenti a befogadás első szintjét. A második szint: figyelme középpontjába kerül, amit a kép ábrázol, a kompozíció akarata ellenére beszippantja; végül pedig tudatában, majd érzésvilágában, lelkében megindul egy olyan folyamat, amely által talán ő maga is jobbá válik.

Milyen összhatást közvetítenek a Múcsarnokban most kiállított képek?

Az utóbbi időkben készült műveimre rányomja bélyegét a háborútól való félelem. Rilke első duinói elégiájában, TANDORI DEZSŐ fordításában találkoztam a következő sorokkal: „Mert mi a Szépség, ha nem annak a / Rettentőnek a kezdete, melyet elviselünk még épp.”

Ezért adtam a kiállításnak *A szép rettenete* címet. A kollapszust megjelenítő képeim végül is szépek, legalábbis én annak számom őket, ugyanakkor felismerhető bennük a rombolás abszurditása, a környező világ félelmetes agresszivitása. ■

MÚCSARNOK

A szép rettenete
Jovián György
kiállítása

2024. november 15. –
2025. január 19.

Vatikáni tisztelgés Jankovics Marcell életműve előtt

Rubovszky Éva a *Hit, remény, rajzfilm* című tárlatról

A Vatikánban tekinthető meg Jankovics Marcell, a Magyar Művészeti Akadémia néhai tiszteletbeli elnöke, a nemzet művésze és Kossuth-díjas filmrendező, művelődéstörténész, illusztrátor *Hit, remény, rajzfilm* című tárlata 2025. január 16. és február 6. között. A kiállítás szerkesztője Jankovics Marcell özvegye, Rubovszky Éva, a szakmai megnyitót Szemadám György Munkácsy Mihály-díjas festőművész, író, az MMA rendes tagja, az elhunyt alkotóművész barátja tartja.

Folyamatosan és sokféleképpen emlékeznek Jankovics Marcellre, akinek ikonikus rajzfilmjein generációk nőttek fel. Beavatna a római tárlat előzményeibe? – kérdeztük Rubovszky Évától.

Marci 50 tusrajzából TÓTH NORBERT, a mostani vatikáni tárlat kurátora, korábban rendezett Varsóban, Pozsonyban, Bécsben és Prágában *Europa Nobis* címen kiállítássorozatot, amelyet az MMA is támogatott. A sikeres fogadtatás után felmerült a folytatás szándéka. Mivel a Nemzetstratégiai Kutatóintézet korábban már bemutatta a Boldogaszony témaköréhez kapcsolódó tárlatát akadémikus művészek alkotásaiból a Palazzo della Cancelleria termeiben, a Vatikánban, felcsillant bennem a remény, hogy Marci *Biblia* filmje talán bemutatkozhat Rómában. Közben FERENC PÁPA meghirdette a *Remény zarándokai* Szentévet, ÉRSZEGI MÁRK AURÉL vallásdiplomáciai főtanácsadó és a Szentszéki Követség közbenjárásával Marci *Hit, remény, rajzfilm* tárlatát beválasztották a hivatalos programba. Úgy érzem, áldás kíséri ezt az eseményt.

Hogyan képzeljük el a kiállítást?

A címadás az olaszban érvényesülő szójátékot tartalmazza a hit-remény-szeretet hármásával, ahol a caritá (szeretet) a cartoni (rajzfilm) szóval helyettesül. Megtekinthető lesz a *Biblia* (Teremtés) című film feliratozva, részletek láthatók a *János vitézből*, illetve *Az ember tragédiájából* ugyancsak feliratozva. A falakon pedig mindenütt kapcsolódó eredeti rajzok,

grafikák a filmtervekből és képes forgatókönyvekből. A kiállítás négy egymást követő teremben valósul meg. Az előtér tárlóiban rajzokat, vázlatokat, könyveket, filmdobozokat, személyes tárgyakat helyezünk el a művésztől.

A kísérő programokon részt vesz Érszegi Márk Aurél volt szentszéki diplomata, MÉRY GÁBOR fotóművész, könyvkiadó, RAVASZ ÁKOS LÁSZLÓ bibliaszakértő, SZABADOS GYÖRGY PhD, történész, SZÖRÉNYI LÁSZLÓ irodalomtörténész. Ezúton is szeretném megköszönni a segítséget Tóth Norbert kurátornak, illetve nagy örömmre szolgál, hogy Marcell barátja, SZEMADÁM GYÖRGY elvállalta a felkérést a szakmai megnyitóbeszédre.

B. L.

Részlet a *Biblia* című animációs filmből

Alázat és művészi kifejezés

Szemadám György festőművész, író emlékezése Jankovics Marcellről

Több évtizedes barátság fűzte a magyar animációs film nagymesteréhez.

1978-ban PAPP GÁBOR konferenciát rendezett a népművészetről, annak mélyebb rétegeiről, ahol Jankovics Marcell is előadott. Akkor találkoztunk, és azonnal megkérdezte: nem rokonom-e SEMADÁM JENŐ? De igen, az édesapám, válaszoltam. Családnevünket ugyanis a hatóságok az én megkérdésem nélkül fonetikusán átírták a személyi dokumentumokban, talán azért, mert oldalági felmenőm volt a HORTHY MIKLÓS által 1920-ban kinevezett miniszterelnök, SIMONYI-SEMA-DAM SÁNDOR. Marcell segéd munkásként kezdte pályafutását a bencés érettségi után, és édesapám volt az első főnöke.

Sokat tanultam tőle, de később vitába is keveredtünk – tulajdonképpen mindenben vitáztunk. A GOETHÉN és JOHANNES ITTEN svájci festő és művészetpedagógus felfogásán alapuló színelméletem szemben állt Marcell elgondolásával. Idővel olyanokká váltunk, mint két fiútestvér. Az idősebb báty és én, a fiatalabb, aki persze pimasz módon beleköt, rákérdez. Az idősebb meg néha pofon vágja. Ugyanakkor szereti és félti.

Mindezzel együtt hasonlóan gondolkodtunk. Nem véletlen, hogy szerzőtársak voltunk a *Jelképtár* című könyv összeállításakor. Marcellnak hatalmas volt a munkabírása, és csak a leginkább beavatottak ismerték végtelen alázatát.

Kivel vagy mivel szemben nyilvánult meg az alázata?

A szakmával, a grafikával, a festéssel, a képzőművészettel, az anyaggal szemben. Az egyik legnagyobb adománynak tekintem ezt. Látom Marcellt, amikor elkészítette sokszor nem is túl jelentős népművészeti tárgynak a hihetetlenül precíz másolatát; összeszorított szájjal, olyan koncentrációval, amely egy művésznak a legnagyobb sajátja.

Marcell nemcsak briliáns elme volt, filmjeit rengeteg ötlettel és poénal gazdagította. A *Toldi* elején például, amikor a vitézek beszélgetnek Miklóssal, azok nem tétlenül állnak körülötte, hanem az egyik megeteti, megitatja a lovát, a másik vakarózik, vagy a *János vitézben* Iluska és Jancsi találkozásánál, amikor Iluska megcsúszik a patak iszapjában. Olyan nüanszok ezek, amelyek nagyon jellemzőek Marcellra. Utólról érhetetlen volt ebben.

Világnezetükben, gondolkodásukban melyek a leginkább közös pontok?

Az Istenbe vetett feltétlen hit kötött össze bennünket; hit az emberben és a szeretetben. A művészetnek kiemelkedő

Részlet *Az ember tragédiájából*

a szerepe ebben. Azért műveljük a művészetet, mert ezáltal kissé magasabbra emelhető az ember. Minden emberrel testvérek vagyunk, és vallottuk-vallom, hogy meg kell becsülni a kort, amelyben élünk.

Gondolkodásukhoz hozzátartozott az értelmiségi ember sajátja, a kételkedés is.

Egyikünknek sem volt felsőfokú végzettsége. Politikai okok miatt nem mehettünk egyetemre. Ugyanazt a kirekesztett, hátrányos helyzetű, helyét kereső és ezzel együtt kételkedő fiatalembert láttam bennem, mint önmagában. Börtön, kitelepítés, hadifogság – ilyen családi körülmények kísérték az életünket.

Kezdetben nemigen hisz magában az ember, szüksége van támogatásra. Ezért is kerestük egymás társaságát. Kifelé a sikeres embert, a jó arcot látták Marcellban, mások előtt azonban rejtve maradt, mennyire kínlódo, rendkívül nagy küzdelem árán „felépített” ember volt. Ezt látta bennem is. Igyekezett minél többet elsajátítani a mesterségből, de sok minden mégis kívül maradt érdeklődési körén. Nagyon erősen munkált benne az intuición. Ez megjelent az emberi kapcsolataiban is.

A vatikáni kiállítás áttekintést nyújt Jankovics Marcell életművéről. Művészetéből mi szól leginkább a mai világhoz?

Megtisztelő számomra, hogy özvegye, RUBOVSZKY ÉVA engem kért fel a kiállítás megnyitására. Mi szól leginkább a mához? Elég megnézni a *Fehérlófia* című filmjét. A szerkezete pontos, hasonlóan *Az ember tragédiájához*. Az emberi létet nem lineárisan képzei el, hogy a semmiből jövünk és a semmibe megyünk, hanem úgy, mint az ősi kultúrák vagy éppen MADÁCH. Marcell művészetében folyamatosan megjelenik a ciklikusság: az élet, a halál és az újjászületés. A Fehérlófia bizonyos kockái – ha kimerevíténénk – a kortárs képzőművészet legjelesebb alkotásai közé tartoznának. A *Sisyphusban*, a János vitézben, a Fehérlófiában – Az ember tragédiájában több a tudatosság – szinte ösztönösen jutott el a művészi kifejezés magas szintjére.

ELMER ISTVÁN ■

„A hit annyira fontos, semmi más nem is kéne az embernek”

Petrás Mária és zenésztársai
a Pesti Vigadóban

WITTMER-BESZE ERIKA

Pattogó tűz mellett ülünk le, körbevesznek a kerámiák és az üvegalkotások. Odakinn három fok, köd és nyirkos idő, idebenn a kályha melege és fény. Gőzölög a tea, benn nincs térerő, s így mintha a rossz hírek sem férnének a házban. Adventi koncertről, a várakozás megszenteléséről, a „visszafogódás” életet adó erejéről beszélgettünk Petrás Máriával.

Koncertre készülnek, a Pesti Vigadóban *Advent napkelettől napnyugatig, régmúltból napjainkig* címmel várják a közönséget. Mi lesz ennek az eseménynek a lényege?

Szeretném megmutatni ebben a műsorban örökségemet, egy letűnt világ lényegét, melyet korábban már a *Hitvallásomban* is megfogalmaztam. Egy olyan világ volt az, ahol még nem volt ez a bizonytalanság, minden egyértelmű volt, a dolgoknak rendje, ideje volt. Ebben az egy órában a koncerten nemcsak a napot járjuk körbe, hanem az évet is, annak ünnepeivel együtt. Egy ilyen koncert nekem is erőt ad, és egy kicsit jobban látja utána az ember a lényegét. A szakralitást az alkotásaimban és ezeken a koncerteken is azért jelenítem meg, mert úgy érzem, egyensúlyvesztés lett a profán és a szakrális között. Lehet, hogy egy gondolat is elég, hogy felébredjen az ember belsejében az a csoda, amit csak megérezni lehet, ami még közel volt a régiekhez, akik tudták, mi a rendje a világnak, mert a nap, a hold, a csillagok és mélységes hitük útba igazította őket. Névtelen szentek között nőtem fel, akik a gyermekeikkel körülvé tudtak énekelni, fonni, szőni, gyönyörűen hímezni, varázslatossá tenni azt a nehéz világot. A koncert címét egy esti imából kölcsönöztem: „napkelettől napnyugatig, szent nevedben bíztam én fáradtig” – így szól eredetileg. A hangszereket úgy válogattuk össze, hogy szerepeljen az egyik legősibb magyar hangszer, a torok-

doromb, de hallható lesz koboz, tekerő, dob, és a hegedű se lyemszála összeszövi ezt az egészet. Az orgona is fontos: Csángóföldön még a mi szegény falunkban is ott volt a templomban, és mi mindennap alig vártuk, hogy mehessünk a vecsernyére. Menekülés volt a mindennapi mókuseréktől. Énekelni valamit egy másik dimenzió, különösen, hogy a latin szövegről annyit tudtunk csak, hogy Isten dicsérete. A koncerten az orgona behozza a mindenség sugallatát és őseinket. A keret a reggeli etelközi, moldvai úgynevezett „szieszegős” ima, és egy általam írt litánia a vége. A célt akkor érjük el, ha alázattal tudunk jelen lenni mi mindannyian, zenészek. Erre szoktam meghívni a társaimat is, akikkel nagyon jó együtt dolgozni, akikről tudom, hogy értik, mit szeretnénk közösen adni a közönségünknek.

Mesterkurzusának hallgatóit is látni fogjuk majd.

Igen, sőt könnyen megismerhetők lesznek, hiszen szokás szerint népviseletbe fognak öltözni. Hiszem, hogy kívül-belül egy kicsit át kell alakuljon az ember ahhoz, hogy megérezze azt, hogy ez egy más minőség. Egy dalt megtanulni talán nem hosszú idő, de a viseletből megtapasztalhatják, régen milyen alázattal élték meg a szépet, hogy a megteremtéséhez milyen sok törődés, odafigyelés, odaadás kellett.

Pilinszky azt írta, hogy „Advent a várakozás megszentelése. Rokona annak a gyönyörű gondolatnak, hogy meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk.” Amikor a boltokban már november elején minden karácsonyit meg lehet venni, tudunk még készülni igazán az ünnepre?

Én nagyon remélem. Gyerekkoromban vártuk, hogy jöjjön egyszer karácsony, gyakoroltuk az éneket. A régiek azt mondták, és én hiszek abban, hogy sokáig kell ismétetni valamit, hogy az beíródjon belém, legmélyebben minden átítatódjon valamivel, ami fontos. És én úgy gondolom, hogy csak akkor fog születni valami, ami nagyon közel van az igazsághoz. Ennél is nagyobb boldogságot ad az, hogy rájön az ember, hogy mit is ünnepelünk karácsonykor. És a „visszafogódás”, az, hogy egy kicsit lehalkult az ember, egy kicsit magába is nézett, nagybőjtben és adventben is. Persze külsőségek is kellenek, de legyen harmónia a külső és a belső között. Emeljük fel a lelkünk, életünk, mindennapjaink oltárára a lényegét, és aztán a többi adja magát. A régiek elképesztően tudták, hogy hogy kell átváltozni adventre, és hogy kell átváltozni karácsonyra. Volt idő letisztulni, megvizsgálni magát, és akkor nem fél semmitől az ember. Ha erős a hite, akkor pláne, akkor nem fél. Szóval a hit annyira fontos, hogy semmi más nem is kéne az embernek. Mi otthon nagyon sokat imádkoztunk, de hittel. Tapasztaltuk, hogy nem mindig az történik, amit az ember akar, de hogy jobb fog történni, az biztos. Olyan érdekes, amikor az ember visszatekint a kéréseire, s rájön, hogy nem is lett volna jó, ha teljesül. Nagyon szép Pilinszky gondolata, mert minden megszentelés, ha mélységekig s olyan alázattal közelítünk meg valamit, ahogyan régen tudták.

Angyali üdvözlés

Dávid Katalin, az MMA néhai tagja és Petrás Mária egy korábbi kiállításán

Milyen emlékezetes szereplései voltak a közelmúltban? Hol láthatják a jövőben, akik szeretnének önnel találkozni, akár a kerámiákon keresztül, akár koncerteken?

Pomázon a Teleki–Wattay-kastélyban november végéig volt látogatható Látomások advent előtt című közös kiállításunk a lányommal, **PETRÁS ALINÁVAL** és **KONTUR ANDRÁSSAL**, utána pedig Luxemburgban egy gregorián fesztiválon léptem fel a Misztrál együttes tagjával, **HEINCZINGER MIKÁVAL**, ahol az egyik templomban egy év végéig megtekinthető kis tárlat nyílt a munkáimmal. Itthon a Győr melletti Lipóton, a templomban egy keresztutamat szentelik fel még idén, továbbá az Erdély Művészetéért Alapítvány szervezésében Budapesten a Falk Miksa utcai E-Galériában nyílik Adventi tárlatunk Alinával közösen, ahogyan minden évben immár tizenegy esztendeje. Jövőre a magyar kultúra napja alkalmából Miskolcon a jezsuitáknál nyílik majd kiállítás. Fellépek majd a Muzsikással a Fővárosi Művelődési Házban, Egerben és a budai várban, saját együttesemmel Felsőzsolcán, Etyeken, és természetesen még idén lesz a következő mesterkurzusom a Zeneakadémián.

És mikor van idő megállni, pihenni?

Ilyenkor ilyen sűrű a program, máskor kevésbé, olyankor tudok alkotni. A műhelyben lévő befejezetlen munkákkal tudok pihenni, amikor dolgozom is. Sokszor érzem úgy, hogy el kell vonulnom, s ilyenkor néhány napra bezárok. Szükségem van ezekre az időkre, hogy a magam módján megértsem ezt a világot. Hogy megéljem a csendet, ami nélkül szerintem méltó emberi módon élni se lehet. Ez nem magány, ez betekintés abba a világba, amely igazán van. A világ, amelyben élünk, az nem a valódi élet. Az csak Istenben van. ■

Az Istenről megfeledkező világnak nincs jövője

Az MMA Kiadó gondozásában megjelent
Joseph Ratzinger könyve

ELMER ISTVÁN

Az MMA Kiadó *Pars pro toto* könyvsorozata kiváló tudósok, művészek, egyházi személyiségek szellemi térképének bemutatására vállalkozik. Ebben a sorozatban jelent meg Joseph Ratzinger, XVI. Benedek pápa *Politika, szabadság, hagyomány – A kereszténység és az istenkérdés Európa jövőjében* című könyve.

Előadásainak, vitairatainak, esszéinek és prédikációinak tematikus, esszenciális válogatását november 8-án mutatták be a Párbeszéd Házában. **TURI ATTILA**, az MMA elnökének bevezetője után **ERDŐ PÉTER** bíboros, **DEÁK VIKTÓRIA HEDVIG** OP teológus, egyetemi tanár és **GÖRFÖL TIBOR** vallásfilozófus, egyetemi docens, a kötet fordítója értekezett **XVI. BENEDEK** pápa szellemi hagyatékáról.

Turi Attila hangsúlyozta: amikor XVI. Benedek pápa az európai szellem jövőjéről, a társadalmi együttélésről vagy a keresztény ember felelősségéről beszél a modern világban, a két nagy struktúra, az Egyház és a szekularizált társadalom összeegyeztethetőségének lehetőségét részben a művészetekben látja. „Mi pedig elmondhatjuk, hogy az MMA értékrendje a kétezres éves kereszténységen nyugszik.”

Az MMA elnöke hozzátette, hogy XVI. Benedek pápához a művészeti ágak közül talán a zene állt a legközelebb, melyen keresztül személyesen is megtapasztalta a művészet lélekbe vetett felemelő hatását. Többször idézik tőle, hogy a zene az egyetemességével kifejezi azt, amit szavakkal nem lehet: **JÉZUST**, aki megtestesült és emberré lett.

Bevezető előadásában utalt a 2009. november 21-i eseményre, amikor XVI. Benedek pápa a művészvilág jeles képviselőihez beszédet intézett a vatikáni Sixtus-kápolnában, ezzel is elősegítve az Egyház és a művészetek közötti párbeszéd megújulását és elmélyítését. A következőket mondta az egybegyűlteknél: „Ti vagytok a szépség őrzői. Hála a tehetség ajándékáért, azért, hogy az emberiség szívéhez szólhattok, hogy érinthetitek az egyén és a közösségi érzékenység területeit, hogy álmokat és reményeket kelthettek, hogy kitágíthatjátok az emberi tudást és az elkötelezettség horizontját. A művészetek által hirdessétek a reményt, és tegyetek

róla tanúságot az emberiség számára. Ne féljete szembenézni a szépség legbelső és legutolsó forrásával, párbeszédet folytatni a hívőkkel, akik, mint ti is, zarándokoknak érzik magukat a világban és a történelemben, és a végtelen szépség felé haladnak. A hit nem csökkenti alkotó génuszotokat, művészeteket. Éppen ellenkezőleg: érvényre juttatja és táplálja azt. Lépjétek át a látható és láthatatlan világ küszöbét. Elbűvölten és meghatottan szemléljétek a végső célt, a soha le nem nyugvó napot, amely megvilágítja és széppé teszi a jelent.”

Vitathatatlanul kiolvasható e sorokból – folytatta Turi Attila – a nagyrabecsülés, de a pápa a művészek óriási felelősségére is felhívja a figyelmet. E találkozó előtt és után is több alkalommal beszélt a művészetekről, azon művészeti alkotásokról, amelyek az **ISTEN** felé vezető útra irányítanak bennünket. „XVI. Benedek pápa, **MICHAEL FAULHABER** bíboros szavait kölcsönözve, arra figyelmeztet: a kultúra lelke a lélek kultúrája. Vissza kell térnünk ahhoz az origóhoz, amelyen akadémiánk is alapszik, és amely a klasszikus görög kultúra mellett valójában egész Európa alapja.”

Több-e Európa
valamilyen homályos,
romantikus álmnál?

MŰVÉSZKÖR

Richly Gábor, az MMA főtárháza,
Turi Attila, az MMA elnöke
és Szentmártoni János,
az MMA Kiadó ügyvezetője
a könyvbemutatón

Erdő Péter bíboros emlékeztetett az Európáról szóló második szinódusra 1999-ben, amelyen szakértőként vett részt. „A berlini fal leomlása után aktuálissá vált, hogy az Egyház is reflektáljon erre, ezért hívta össze II. János Pál pápa a szinódust. Ennek előkészítése során többször jelen volt Ratzinger bíboros is, és kiderült, hogy ő az igazi európai... Az európaiságnak differenciált, demokratikus arcát mutatta fel. Nemcsak beszélt a demokráciáról, hanem vérben volt, hogy tisztelni kell a másikat és annak szabadságát – hangsúlyozta Erdő Péter bíboros. – Az evilági dolgok rendjének megfelelő autonómiája van, nem függetlenül a kinyilatkoztatás igazságától, különösen nem függetlenül a Teremtő terveitől, de az Egyház küldetése elsősorban Krisztus megváltó művének a folytatása. Az evilágban élő hívő embernek a világi dolgok alakításában számos olyan tapasztalatot és törvényszerűséget figyelembe kell vennie, amelyek a Magisztrátum és az evangéliumi örökség tiszteletben tartása mellett autonómiát biztosítanak számára.”

Ratzinger bíboros egyrészt a kor valóságának figyelembevételét, másrészt pedig a folyamatoságot hangsúlyozza. Fontosnak tartja kijelenteni: „Maga az állam nem forrása az igazságnak és az erkölcsnek: az igazságot nem tudja saját erejéből létrehozni, sem valamilyen – népre, fajra, osztályra vagy másféle tényezőre alapozott – ideológia révén, sem pedig úgy, hogy a többségi álláspontot tartja mérvadónak. Az állam ugyanis nem abszolút.”

Ennek fényében elgondolkodtató – és megfontolásra érdemes –, amit Európával kapcsolatban mond: „Az Európa kérdésében folyó mai viták és az Európáért folytatott politikai küzdelmek

problémája javarészt abban jelölhető meg, hogy nem tudható pontosan, voltaképpen mit értenek Európán, és mit akarnak kifejezni a fogalommal. Több-e Európa valamilyen homályos, romantikus álmnál? Több-e a világot egykor uralmuk alá hajtó, de ma már peremre szoruló népek politikai-gazdasági érdekközösségénél?”

Felteszi a kérdést: felfedezhető-e olyan európai identitás, amelynek jövője van, majd megállapítja: „A világ kultúráitól teljességgel idegen az az abszolút profanitás, amely Nyugaton alakult ki. A kultúráknak meggyőződésük, hogy az Istenről megfelelő világnak nincs jövője.”

Joseph Ratzinger műve nem egyszeri olvasásra ajánlott, hanem időről időre előveendő, a gondolkodást elmélyítő és az igazság igényével szembesítő kézikönyv. ■

Erdő Péter bíboros és Deák Viktória Hedvig OP teológus, egyetemi tanár
Joseph Ratzinger könyvéről beszélget

MŰVÉSZKÖR

Szívvel és lélekkel

Fazekas Lajos életmű-kiállítása a Pesti Vigadóban

WITTMER-BESZE ERIKA

Édesapja hadifogsága miatt ötéves koráig nagyapjától csodálta a szakma alapjait, akit szintén Lajosnak hívtak. A több évszázados családi hagyományokat nemcsak továbbvitte, hanem meg is újította. Alázattal, szerényen, teremtő erővel, közérthetően mesél hatvan esztendő alatt szerzett tudásáról, melyről vallja: nem szeretné magával vinni. Műhelyében, a nádudvari Fazekasházban nem csak tárgyat, élményt is kapnak a látogatók: senki sem távozik általa készített kerámia nélkül, melynek elkészítésében segíti őt a művész. Fazekas Lajos fazekasmester, a népművészet mestere, az MMA levelező tagja, akivel nemrég nyílt kiállítása kapcsán annak megnyitója előtt beszélgettünk hagyományokról, utódlásról és a csodálatos nádudvari fekete kerámiáról.

Természetes volt, hogy fazekas lesz majd?

Már gyerekként is elbűvölt, ahogy az agyag a kezem nyomán különböző formákká alakul. Amikor apukám is hazakerült a fogságból, reggeltől estig láttam, hogyan korongoz, és nagyon-nagyon tetszett nekem. Érettségi után jelentkeztem az iparművészeti főiskola kerámia szakára, de nem vettek fel. Akkor eldöntöttem, maradok a fazekasszakmánál, és népművészként szeretném élni az életemet. Nagyon aranyos, de szigorú mester volt az én apukám. Minden cserépedény készítését, amit a paraszti háztartásban használtak, meg kellett tanulnom. Azóta is hálás vagyok neki érte.

Mondhatjuk, hogy egy fazekasdinasztia tagja.

Igen, nekem még az ükapám is fazekas volt. 1714-től tudjuk a családfát levezetni, és mindig született olyan fiú a családban, aki nemhogy megtanulta a szakmát, hanem egy kicsit hozzá is tudott tenni. Ennek köszönhető, hogy ma létezik a nádudvari fekete kerámia.

Mi az, amit őriz a felmenőktől a szakmában, és mi az, amitől ma egyediek az alkotások?

Amikor megtanultam ezeket az ősi formákat korongozni, egy ideig másoltam. Érettségi után beléptem édesapámat követve a Népművészeti és Háziipari Szövetkezetbe, ahol a szövetkezet boltjába kellett készíteni virágvázát, hamutartót, gyertyatartót, itt óriási hasznát vettem annak, hogy minden régi formát tudtam már korongozni. Nem büszkélkedni akarok vele, de én voltam az első a dinasztiaiban, aki leérettségizett. Úgy gondoltam, hogy ha már a Jóisten megsegített engem, hogy tovább tudtam tanulni, akkor egy kicsit többet kell hozzátennem ahhoz az ősi hagyatékhöz. Figyeltem, hogy hogy lehet a lakáskultúrába az egyedit beilleszteni. Ehhez óriási lökést adott, hogy 1972-ben meghívtak egy kiállításra Kijevbe, a Nyugat- és Kelet-európai Művészeti Múzeumba. Az volt a kikötése a zsűrinek, hogy készítsék száz hagyományos edényt. Hatalmas feladat volt. Elmentem Debrecenbe, a Déri Múzeumba DR. BÉRES ANDRÁS

igazgatóhoz, majd felkerestem KRESZ MÁRIÁT, a Néprajzi Múzeum tudományos munkatársát, az ottani raktár tárgyai voltak az inspirációim. Azt a visszajelzést kaptam a zsűritől, hogy a formák kiválóak, a díszítést is arra a szintre kell emelni. Nagyon sokat tanultam, a kiállítás után kezdtem a saját utamat járni. Szentendrén '77-ben volt egy nagy kiállításom, ott már egész más irányba mentem, mint ahogy apukámék dolgoztak, vagy a nagybátyám. Onnantól kezdve, aki meglátta az én munkámat, tudta, hogy „az ifjú FAZEKAS LAJOS alkotása”. Mindig nagyon-nagyon boldog voltam, amikor ezt hallottam.

Ha valaki sosem látott még nádudvari kerámiát, hogyan lehet azt elképzelni, hogyan lehet a legegyszerűbben bemutatni?

Csodálatosan szép, ébenfekete kerámiák, igazából a cserépedény szó a legjobb rá. Nem festjük, színét az égetés különleges eljárása során kapja. A mintázásnak három változatát különböztetjük meg. Gyakran egyszerű kavicsal készül (síkálassal), amit szintén nem szoktak elhinni a látogatók nálunk, a Fazekasházban. A vésett ornamentika esetében, amikor megkorongoztam az edényt, rákarcolom ezeket a szép kis hullámvonalakat. Aztán van az applikációs, akkor egy puhább agyagból ráapplikálok mintákat: rózsát vagy kis virágot. Legtöbb esetben csak kavicsos díszítést használunk, illetve a vésést. Mert ahhoz, hogy szép virágos ornamentikát tegyünk egy edényre, színek kellenének. Igazából mi azt csináljuk meg gyakorlatban, ami elméletben elképzelhetetlen, mert feketét feketével díszítünk. Nagyon sokáig kísérleteztem azaz, hogy az általam készített kerámiák virágornamentikával díszítettek legyenek, vagy inkább egyszerű geometrikus díszítések legyenek rajta. Úgy döntöttem, hogy ez utóbbit szeretném inkább használni. Ez nem jelenti azt, hogy néha egy kis virágos díszítéssel nem bontom meg, de csak nagyon finoman. A nádudvari fekete kerámia nagyon gazdag formavilágú, a díszítésnek csak azt kell hangsúlyoznia.

Életkép Fazekas Lajos műhelyéből

Olyannak ismertem meg, aki nem titkolja a tudását.

Ennek örülök, így van. Azt a tudást, amelyet egy ember hatvan év alatt összegyűjt, nem szabad elvinni a másik oldalra, tovább kell adni. Én olyan szívesen megmutatom mindenkinek, hogyan égetem az edényeket, hogyan korongozok, milyen fogásokat alkalmazok. Negyven évig vezettem Nádudvaron általános iskolásoknak fazekasszakmát. Több mint tíz éven keresztül vezettem országos fazekastáborokat, dolgoztam GALÁNFI ANDRÁS akadémikus létavértesi táborában is. De azt el kell ismerni, hogy a fazekasszakma az egyik legnehezebb, komoly eredményeket csak hosszú tanulási idő után lehet elérni.

Említette a kiállítást, amely hamarosan nyílik a Pesti Vigadóban.

Itt mivel találkozhatnak majd az érdeklődők?

Hatalmas megtiszteltetés volt számomra a felkérés. A Jóisten kegyeltje lehetek, mert a hatvanadik születésnapomra a debreceni Déri Múzeum hívott meg, a hetvenedikre a Népi Iparművészeti Múzeumba volt egy nagy kiállításom, és Nádudvaron, a nyolcvanadik születésnapom alkalmából pedig a Vigadóban mutathatom be alkotásaimat. Teljes erőbedobással készülök. Én fogok tartani pár alkalommal tárlatvezetést, mert úgy szeretném, hogy legyen elképzelése a vendégnek, hogyan készülnek az edényeim, azzal már közelebb kerülnek a látogatók a nádudvari fekete kerámiához. ■

Elevenen éljen tovább

Vári Fábián László
az MMA Irodalmi Tagozatának
munkájáról

ELMER ISTVÁN

Az MMA Irodalmi Tagozata tavasszal és ősszel zenés irodalmi gálát rendez a Vigadóban. A kortárs írók mellett a magyar irodalom korábbi mestereinek a művei is elhangzanak. Vári Fábián László Kossuth-díjas költő, az MMA Irodalmi Tagozatának vezetője a kortárs magyar irodalom ünnepei között tartja számon mindkét eseményt, amelyeknek jelentős értékőrző szerepük van.

Milyen múltra tekintenek vissza a gálák, és milyen szempontok alapján áll össze a program? Kiknek a nevéhez fűződik a szerkesztés feladata?

A tavaszi és az őszi irodalmi gálát ugyanolyan ünnepeknek tartom, mint a magyar költészet és a magyar széppróza napját, a versmaratont, a rangosabb szavalóversenyeket, a színházak pódiumain a teljesebb költői bemutatkozásokat. Az irodalmi gálák is kiemelkedő fontosságú események, melyekhez a Pesti Vigadó biztosít méltó helyszínt, szép számú érdeklődő és ünneplő közönséget. A gálák irodalmi anyagát többnyire kerek évfordulós, rangos író kollégák műveiből állítjuk össze. Itt elsősorban **MEZEY KATALINT**, a tagozat első vezetőjét kell említenem, aztán **WIEGMANN ALFRÉD** rendezőt, aki a kiválasztott nyersanyagot szerves színpadi műsorra fogja össze. Itt kell említenem, hogy a még élő, évfordulós kollégák mellett a megbecsülés által megkövetelten, de a feledés ellen is, a közelmúltban eltávozott, ugyancsak kerek évfordulós nagy elődök munkásságát is fel szoktuk idézni. A művek válogatása nagy körültekintéssel, az ünnepelt író legalkalmasabb és leghatásosabb verseiből vagy prózarészleteiből áll össze, a megszólaltató előadóművészek pedig mind tehetséges, neves színművészek.

Milyen szerepet vállal a tagozat a kortárs szépirodalom megismertetésében, népszerűsítésében?

A kortárs szépirodalom megismertetése és népszerűsítése nem feltétlenül a tagozat feladata. Az alkotás viszont – az akadémikusok anyagi ösztönzését, erkölcsi megbecsülését is figyelembe véve – annál inkább. Az új művek bemutatása, népszerűsítése az erre képzett szakemberek, kulturális intézmények, könyvtárak tevékenységi körébe tartozik, az író, illetve az őt képviselő tagozat legfeljebb aktív szerepet vállal ebben a folyamatban. Így történt ez a nyáron megjelent tagozati antológiánk, az „... időmértéket hord a szél” összeállítása és kiadása, bemutatása esetében is.

Érezhető-e az írásbeliség visszaszorulása – a szépirodalmi művek iránti érdeklődés csökkenése – a valóság képi megfogalmazásával szemben?

Valóban, manapság beszédtema a szépirodalom szerepvessztése. Az idő – jól tudjuk – rendet rak majd ezen a téren is, végül csak az értékek maradnak fenn a rostán, de ezt nem mindenki tudja kívánni. A kritikusok és az irodalomtanárok, ha megfelelő ítélőképességgel és eltökéltséggel rendelkeznek, siettetethetnék kissé az időt.

A Misztrál együttes
Weöres Sándor megzenésített
verseiből ad elő egy csokorra
valót az Őszi Irodalmi Gálán

A tagozat időről időre jelentkezik az Élőfolyóirat programmal. Miért kezdeményezték ezt a sorozatot, és milyen szempontok alapján hívják meg a folyóiratokat?

Élőfolyóirat sorozatunk szinte egyidős a tagozattal, létrehozása Mezey Katalin nevéhez köthető. Eredeti célja szerint azokat a regionális, de minőséget közvetítő folyóiratokat (*Együtt, Partium, Opus*) mutatja be az akadémia közönségének, amelyek a budapesti érdeklődők számára gyakorlatilag hozzáférhetetlenek, s nyugodtan idesorolhatjuk a határon túli műhelyek periodikáit is. Az utóbbi időben azonban már központi lapok is jelezték bemutatkozási szándékukat, s a *Napút*, a *Parnasszus*, valamint a *Kortárs* viszonylag népes közönség előtt sikerrel szerepelhetett. Általában – a közönség nagy tetszésére – az **Élőfolyóirat** sorozatunk rendezvényeit is színvonalas zenei előadások színesítik, a szövegeket pedig neves előadóművészek szólaltatják meg. Vannak azonban e sorozatban kivételes rendezvényeink, amikor nem folyóiratot, hanem egy-egy akadémikustársunk vagy köztisztületi tagunk frissen megjelent, jelentős érdeklődést kiváltó munkáját mutatjuk be. Ilyen esemény volt az év elején **OROSZ ISTVÁN** íróként is jó nevű, elismert grafikusművésziünk *Apakönyv* című művének nagy sikerű bemutatása.

Az Év könyve díj odaítélésekor a teljes magyar irodalmi termésből választanak-e? Milyen szempontok vezetnek a bizottságot a döntés meghozatalában?

Akadémikusaink azokból az olvasmányaikból tesznek ajánlást az *Év könyve* címre és a *Könyv nívódíjra*, amelyekkel az esztendő során megismerkedtek, amelyeket méltónak tartanak az elismerésre. Fontos körülmény, hogy akadémikustársak művei nem jelölhetők! A szavazásnál minden esetben az ismerttetett mű tárgya, tartalma, esztétikai súlya dominál, a szubjektív szempontok kerülendők. Legutóbb húsz-huszonkét ajánlott műből választottuk ki a három díjazott alkotást, s a döntést valamennyien tiszteletben tartjuk.

Milyen terveik vannak a következő esztendőre?

A jól bejáratott, fentebb megtárgyalt programokat mindenképpen folytatni kívánjuk, de nem fejlődünk sehova, ha ennyivel beérnénk. Már készülünk a magyar kultúra napjának összakadémiai méltatására, s az ünnepi zenés-irodalmi műsor összeállításában mindenképpen részt kívánunk venni. Az ország és a nemzet a ránk következő esztendő nyarán méltatja **NAGY LÁSZLÓ**, a 20. század egyik költőfejedelmének születésének 100. évfordulóját. Több országos jelentőségű emlékünnepekre, jól szervezett szavalóversenyekre számíthatunk, az akadémián pedig a Művészetelméleti Tagozattal közösen nagyszabású zenés-költészeti emlékünnepeket szervezünk a Vigadóban. De az irodalomtudomány képviselői úgyszintén hozzá kívánnak járulni a neves évfordulóhoz. Lesz tehát emlékkonferencia is, aztán koszorúzás az iszkázi házban, hogy Nagy László alakja és költészete elevenen éljen tovább.

A tagozat éves programjában általában egy tanulmányútra is sor szokott kerülni. A cél jövő májusban a híres műemlékváros, Krakó, a Kis-lengyelországi vajdaság háborúk által megkímélt fővárosa, a Lengyel Művészeti és Tudományos Akadémia székhelye. Talán remélhető, hogy az utazás és a város által nyújtott élmények újabb, a magyar szépirodalmat gazdagító munkára ösztönöznek. ■

Takács Bence műsorvezető virágcsokorral köszönti Albert Gábor, az MMA néhai tagja özvegyét, Zsuzsannát

Állandó koncertek és különlegességek

Tóth Péter az MMA Zeneművészeti Tagozatának programjairól

TÓTH IDA

Évről évre megünnepeljük a kortárs zenét, a magyar dal napját vagy a kerek születésnapos művészeket az MMA székházában, a Pesti Vigadóban. Tóth Péter Erkel Ferenc-díjas zeneszerzővel, Magyarország Érdemes Művészevel, az MMA Zeneművészeti Tagozatának vezetőjével életutakról, díjakról, az év meghatározó pillanatairól és a jövő évi tervekről is beszélgettünk.

Legutóbb a kerek születésnapos akadémikusok november 17-i koncertjén találkoztunk, amelyen Baráti Kristóffal, Bogányi Gergellyel, a zeneszerző Kovács Zoltánnal és Kassai Istvánnal, Reményi Attilával, Szecsődi Ferencel, Lantos Istvánnal, Szőnyiné Szerző Katalinnal, valamint a kolozsvári Márkos Alberttel ünnepelhetett együtt a közönség a Pesti Vigadóban. Hogyan telt az idei évük, és milyen terveik vannak a következő esztendőre?

A Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata évről évre ismétlődő programokkal várja a közönséget, és az állandó események mellett tervezünk különlegességekkel is. A kerek születésnaposok hangversenye minden évben meglepetésekkel teli, egy biztos: az előadók és az elhangzó művek valamilyen módon kötődnek az ünnepeltekhez. A meghitt hangulatú, telt házzal zajló esemény után még sokáig együtt maradunk, ilyenkor alkalom nyílik nagy beszélgetésekre is. Az idei koncerten közreműködött az Anima Musicae Kamarazenekar, jövőre pedig a debreceni Kodály Kórust várjuk erre a késő őszi ünnepnapra.

Visszatérő programjuk a zene világnapjához és a magyar dal napjához kapcsolódik; előbbi Yehudi Menuhin kezdeményezte 1975. október 1-jén, utóbbit Presser Gábor indította útjára 2008. szeptember második hétvégéjén.

A magyar dal napja kezdeményezéshez azzal a szándékkal csatlakoztunk 2016-ban, hogy ráirányítsuk a figyelmet a kortárs magyar zenére. Vesszőparipám ugyanis, hogy a kortárs zene nem szitokszó, lehet az szép és megható, vagyis pozitív érzelmeket is kiválthat a hallgatóból – műsoraink legalábbis ezt a képet erősítik. Az előző években a művek drámai, mélyebb értelmét hangsúlyoztuk, idén viszont a humort és vídamságot ragadtuk meg *Kintornás dalok* címmel. A zene világnapjához kétfévente kapcsolódunk kamarazenei vagy szimfonikus zenekari koncerttel, idén OLSVAY ENDRE, REMÉNYI ATTILA, DUBROVAY LÁSZLÓ, HUSZÁR LAJOS, NÓGRÁDI PÉTER, KOVÁCS ZOLTÁN és a magam műhelyéből válogatva adtunk kortárs kamarazenei estet a Pesti Vigadóban.

Hogyan alakul a 2025. év zenei programja?

Közel egy év múlva, az október végi zenekari estünkön négy versenyművet hallhatnak az érdeklődők: Dubrovay László, Kovács Zoltán, KOCSÁR MIKLÓS és a magam alkotását.

A versenyművek már mind meg is születtek, vagy várható bemutató?

Kovács Zoltánnak két megrendelése is van, valószínűleg szaxofonversenyt fogunk tőle hallani. Dubrovaytól rézfúvóst,

Kocsár tanár úrtól cselló- vagy brácsaversenyt, részemről pedig zongoraversenyt az Óbudai Danubia Zenekar előadásában. Másik állandó programunk *A magyar hegedű ünnepe*, amely Szecsődi Ferenc szerkesztésében jövő nyáron átalakul *Mester és tanítványa* sorozattá. Legutóbb kortárs zenei zongoraestünk volt, 2025-ben pedig csellóestet rendezünk ONCZAY ZOLTÁN – ONCZAY CSABA akadémikus úr fia – és kísérelője közreműködésével. Az MMA Zeneművészeti Tagozata továbbra is támogatja KUTRIK BENCE zeneszerző kezdeményezését, a Dunakanyar Fesztivált, amely olyan jeles formációkat állít színpadra, mint a világhírű Cantemus kórus vagy az Anima Musicae Kamarazenekar. És még csak nem is egyszeri eseményről, hanem májustól induló és a nyári hónapokban zajló fesztiválról van szó, amely több helyszínen várja a családokat színvonalas programokkal. Az anyagi segítség egyre inkább elkél: júliusban különdíjjal támogatjuk a Kodály Zoltán Nemzetközi Zenei Versenyt Debrecenben, amelynek keretében ezúttal a rézfúvósok mérhetik össze tudásukat.

Életút-díjakat és elismerő okleveleket is adnak át minden évben az MMA Makovecz utcai szalonjában.

Az akadémikusok legjobb feladatai közé tartozik felkutatni azokat az elhivatott pedagógusokat, művészeket, akik kimagasló eredménnyel – életteljesítménnyel – szolgálják a közösségeiket. Negyvenöt akadémikusunk gyakorlatilag „lefedi” az országot: személyesen kapcsolódik az egyes régiókhoz. Életút-díjjal és elismerő oklevéllel olyan alkotókat, tanáregyeniségeket állítunk reflektorfénybe, akiknek a munkája nyomon követhető, jól látható, ha nem is feltétlenül Budapestről, de Békésből, Tarhos környékéről vagy Szegedről, Győrből, Nyíregyházáról, illetve az ország más zenei központjaiból. Ugyanilyen fontos számunkra a Szőnyi Erzsébet-díj, amellyel tagozatunk a magyar szellemi élet kiemelkedő egyéniségeit tünteti ki határon innen és túl.

Jövőre lesz Bartók Béla halálának nyolcvanadik évfordulója. Megemlékeznek a zeneszerzőről?

Terveink között szerepel GAÁL ISTVÁN rendező és akadémikusunk, VÁRBÍRÓ JUDIT zenei szerkesztő háromrészes, *Gyökerek* című Bartók-filmjének levetítése a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán. Komoly, intenzív élményre számítsunk! A dokumentumfilm a zeneszerző leveleiből, önéletrajzi írásából összeállított, hiteles montázs, amely csak ritkán látható. Az egész délutánt és estét betöltő alkotást érzésem szerint olyan mege-

kinteni, mintha a Mikrokozmosz hat kötetét egymás után végighallgatnánk. Ez az elmélyülés felé visz: nem hangversenyszervező cég vagyunk; az MMA Zeneművészeti Tagozatának kiemelt feladata az egyedi, értékálló, különleges alkotások felmutatása.

Különlegességből idén sem volt hiány, még májusban Hőna Gusztáv szerkesztésében valósult meg a *Harsonaest a Vigadó színpadán*.

Az egyik legszebb pillanata volt az évnek: Hőna Gusztáv egyenként kérte fel a szólistákat, akik első szóra vállalták, hogy jönnek, sokan közülük külföldről! Utána következett az egyeztetés a zenekarokkal, az évekig húzódó szervezés, de végül igazi csoda részesei voltunk. Az eseményen megosztotta MEDVECZKY ÁDÁM is az emlékeit – megtiszteltetés, hogy itt, az akadémia ilyen művészekkel működhetünk együtt, meghallgathatjuk véleményüket a közös ügyeinkről. Hőna Gusztáv, DOBOZI BORBÁLA – és még hosszan-hosszan sorolhatnám a neveket – adják az akadémia rangját, értékét érdemes dolgozni.

Személyes sikerei is voltak az évben, hiszen nagy érdeklődés kísérte *Stílusgyakorlatok* című művének bemutatóját a szegedi Délvidék Házban.

RAYMOND QUENEAU *Stílusgyakorlatok* című virtuóz szövege ihlette az énekhangra és zongorára írt tizenhat rövid jelenet, amelyet kabaré-operának kereszteltem el. Első változatát sajnos „elvitte” a Covid, és számos változáson ment keresztül, mire nyár végén Magyarokánizsán és Szegeden bemutatták, nem sokkal utána Szentesen játszották, és ígéretet kaptam rá, hogy jövő tavasszal színre kerül a Vigadó *Szó, szín, játék* sorozatában is. ■

Csoportkép a születésnapos akadémikusok koncertje után: Reményi Attila zeneszerző, Szecsődi Ferenc hegedűművész, Márkos Albert hegedűművész, Szőnyiné Szerző Katalin zenetörténész, Kovács Zoltán zeneszerző, Lantos István zongoraművész és Bogányi Gergely zongoraművész

Odakacsintás és kalapemelés

Vadász Bence építész családról, örökségről, születésnapról

WITTMER-BESZE ERIKA

Vadász Bence Pro Architectura- és Ybl-díjas építész, akadémikus, aki maga is építész-családban nőtt fel, s vált elődeitől különböző, olykor mégis épületeivel nekik felelő építésszé. A Pesti Vigadóban együtt szerepel nem csak elődeivel, édesapjával és nagypapjával, de építészirodájának munkatársaival is, miközben a kiállítás hatvanadik születésnapján is köszönti.

építettek: a Margit körúton is és a Krisztina körúton is, sok családi ház, villa, nyaralóépület fűződik a nevükhöz. Részt vettek a Köztársaság téri OTI-házak tervezésében, egészen kiváló és nagynevű partnerekkel együtt.

Nagypapának szerintem különös sajátossága volt, hogy ő – az én szóhasználatomban – a „szelíd Bauhaust” képviselte. Nagyon izgatta az épített és természeti környezet, ahova tervezett – a ház és a környezet harmóniájának érdekében ezért hajlandó és hajlamos volt kilépni a Bauhaus szabályrendszeréből. Így, ha az utcakép vagy a táj azt kívánta, sokszor magas tetőt tett az épületre, vagy romantikus terméskő burkolatot vitt végig a lábazaton, mert úgy érezte, hogy legalább olyan fontos a környezet, mint az, hogy ő milyen stílusban alkot.

Őt követte az édesapja mint második generáció. Mondhatjuk, úgy is mint „derékhad”, aki a háború után vette át a stafétát?

Az építészet és a környezet tisztelete és szeretete közös bennük, de apám soha nem szerette és nem is gyakorolta a stíluskorlátok közötti alkotást. Minden feladatnak abszolút új, egyszeri és megismételhetetlen megközelítéssel állt neki. Tervezett szigorú, már majdhogynem Bauhaus épületet is, csinált szoborszerű brutalista épületet, ilyen például a sziklaszerű Gellért-hegyi víztározó, csinált romantikus, már szecesszióba hajló épületeket, mint a zalaegerszegi Csipkeházak, vagy az organikus építészet felé fordulót: a Hannoveri Világkiállítás magyar pavilonját. Tehát ő egy mindig megújuló, mindig az adott problémához vagy az adott tervezési feladathoz idomuló, különleges tervező volt. Furcsa is nekem múlt időben beszélni róla, idén halt meg, de tulajdonképpen folyamatosan itt van velem és velünk.

Expo pavilon, Fecske ház, Mauthner pavilon

Mit őriz kettőjük szemléletéből?

Úgy érzem, magamban hordozom mind a kettőjük építészeti szemléletét és habitusát, hisz engem vonz a Bauhaus szigorú, de humánus, megszerkesztett világa, ugyanakkor nagyon szeretem vegyíteni és feldúsítani azt egyrészt érzelmes gesztusokkal, másrészt az adott szituációnak megfelelő személyes és háromdimenziós formálással. Útkereső építész vagyok, aki keresi az összhangot a különböző építészeti stílusok között, beleértve a két végletet is: az organikus építészetet és a szigorú modernista építészetet. Talán van is egy olyan épületem, ahol mindkettő megjelenik a kompozícióban, ez a Meininger Szálló épülete a IX. kerületben, a Csarnok téren. Ez egy furcsa brutalista ház, egy organikus képződmény, egy épületszobor, hullámzó vasbeton szalagok dinamikus mozgása egymás fölött. Az egész kompozíció egyrésztől nagyon kemény és erőteljes, másrésztől mozgalmasság és hullámzóan könnyed. **DÉVÉNYI SÁNDOR** építész barátom azt üzent nekem az épületnek az Országépítő folyóiratban való megjelenésekor, hogy a képekhez ne is műleírást adjak, hanem egy verset, mert jobban illene hozzá. Ennél nagyobb dicsőítést az ember nem kaphat...

Az építészek gyakran mérföldköveket választanak a pályájukban, utólag visszanezve. Változott-e a kerek évfordulóra, hogy melyik épület a legkedvesebb?

Ez a kerek évforduló elég megrendítő. Úgy érzem, hogy alapvetően az életemben nincs váltás, csak egyszerűen szembe-sül az ember azzal, hogy telik az a fránya idő. Az pedig, hogy melyik művét tekinti az ember fő művének – vagy inkább melyik a legkedvesebb számára –, mindig változik, mert változik az ember szemléletmódja, a külvilághoz való viszonya: érzelmesebb lesz, vagy épp szikárabb, bölcsebb lesz, vagy épp ellenkezőleg. Azért persze van egy-két olyan kedvenc épületem, amit régen is nagyon szerettem, és most is ugyanúgy szeretek. Az egyik ilyen a Margit Ház a Tölgyfa utcában Budán, ez volt az első nagy középület, amelyet terveztem. Pro Architectura-díjat kapott, és szerintem köze volt az Ybl-díjamhoz is – annak idején az évtized legjobb épületei közé választották... Miután itt a szűkebb és tágabb környe-

zet építészeti szempontból egy modernista városi szövet, itt a Hofstatter-ház, Kozma Lajos Átrium háza, de nagypapának is van a Margit körúton háza, csupa olyan nagy építészeti teljesítmény, ami a Bauhaushoz kötődik – úgy érzem, hogy téren és időn át jó lenne egy odakacsintás nagypapához, kalapemelés vagy távoli ölelés felé. Így született meg a Margit Ház, alapvetően hófehér kubista formálással, de két-három ponton kifejezetten erős alapszínekkel, amelyeket tudatosan emeltem bele a kompozícióba.

És ha már generációk és építészet. December 10-e óta tekinthető meg az a kiállítás, amely a Vadász család és építészirodájuk munkáit mutatja be a Pesti Vigadóban, Vadásztársaság – Vadász Ben-ce 60 címmel.

Rólunk fog szólni: építészeiről, az irodánkról és a három generációról. A mi építészirodánk élete és munkálkodása azért különleges, mert a csapat a szó igazi értelmében barátokból áll. Szinte már családként élünk és dolgozunk. Együtt vagyunk akkor is, amikor esetleg kevesebb a munka, kevesebb a feladat, mert szerintem pótolhatatlan az a hangulat, amely körülvesz minket. ■

Humanitás és moralitás

Hirtling István
a Márai-örvényről

ELMER ISTVÁN

FOTÓ: Mészáros Gábor

Hirtling István színművész, az MMA levelező tagja a Pozsonyi Magyar Múzeumban, a köztisztület támogatásával mutatta be Márai-estjét november 4-én. Ez alkalommal adták át a múzeumnak az író ábrázoló gipszszobrot, Kocsis Miklós alkotását. A bronzba öntött mellszobrot tavaly állították fel Salernóban, az író olaszországi lakóhelyén. A Pozsonyban novembertől látható büszt a tervek szerint jövőre átkerül Kassára, a Márai-emlékházba.

Milyen összeállítással lép fel a szlovák fővárosban?

A Márai Sándor életművéből készült tematikus sorozat első darabját adom elő. A *Kassától az óceánig* című összeállítás végigkíséri Márait szülővárosától, Kassától, egészen a Csendes-óceán partján lévő San Diegóig, ahol harmincöt évvel ezelőtt, 1989. február 21-én elhunyt. Jövőre pedig születésének százhuszonötödik évfordulójára emlékezünk. A két évforduló alkalmat kínál arra, hogy emlékezzünk a huszadik század nagy humanistájára.

Mikor született a sorozat gondolata?

Tíz évvel ezelőtt kezdtük közös munkánkat **MÉSZÁROS TIBORRAL**, a Márai-hagyaték gondozójával. Korábban ismert volt már Tibornak a Márai-életművet feldolgozó előadás-sorozata. Az egyik alkalommal megkért, olvassam fel az irodalmi illusztrációkat. Olyan jól sikerült a *Márai és a bor* kapcsolatáról szóló előadás, hogy a következő alkalommal, amikor *Márai és a humor* kapcsolata került sorra, ismét felhívtam. Meglepődtem, mert addig én is annak a köz-

helynek voltam az áldozata, amely szerint Máraitól messze állt a humor. Ma már tudom, időnként szarkasztikus, fanyar, máskor önironikus, néha-néha kegyetlen, gyilkos humora volt. Érződik azonban, hogy ez a humor mindig humánus hangvételű, fájdalmas, de sohasem bántó.

Ennek során formálódtak a Márai-idézetek önálló műsorra és sorozattá?

Hét évvel ezelőtt felvetődött a gondolat, hogy Márai halálának harmincadik évfordulójára, 2019-re tematikus sorozatot állítsunk össze az addigi előadásokból. Egyre több helyre hívtak meg bennünket, és időnként felkérést kaptunk: mi lenne, ha például a sportról szóló írásokat szednénk csokorba? Így szerkesztettük műsorba a **PETŐFI** személyére és szerepére vonatkozó részleteket, az író Trianonnal kapcsolatos gondolatait, a férfi és a nő viszonyáról szóló megállapításait, s ugyancsak felkérésre lajstromoztuk a gasztronómiát érintő,

olykor bizony kegyetlen hangvételű írásait. De ebben is rengeteg humor lelhető fel. Mészáros Tibor rövidesen elkészül

Gyakran hallom egy-egy est után:
ó, hát így is lehet olvasni Márait!

a publicisztikai művekből összeállított huszonharmadik tematikus műsor anyagával. Márainak több mint háromezer publicisztikai írása jelent meg, a nagyközönség azonban kevésbé ismeri az életműnek ezt a fontos részét. Nemcsak a *Napló*, az *Egy polgár vallomásai*, hanem hírlapírói munkássága is hangot kap a sorozatban, és természetesen regényeiből is gyakran kerülnek be részletek.

A színész Hirtling István mennyire azonosul Márai világával?

A Mészáros Tiborral folytatott együttműködés során belekerültem a „Márai-örvénybe”. Tartalmasnak érzek minden pillanatot, amikor az életművével foglalkozom. Az írásaiból sugárzó gondolkodásmód és erkölcsi alapállás rabul ejti az olvasóit. Egyik írásában, amikor az újságírás fontosságáról beszél, a következő mondatot vetette papírra: „Az újságírónak gyufaszálnyi világosságot kell nyújtania az olvasónak.” Nem kevesebbet mond ezzel, mint hogy a legkisebb hírben is pontosnak, hitelesnek kell lenni. Az a szemlélet hatja át egész művészetét, hogyan lehet megfelelni a maga számára kijelölt morális elvárásoknak. Olykor a szemére vetik, hogy gyakran ellentmond saját magának. Az alapkérdésekben azonban sosem engedhet meg a relativizálás, figyelemztet Márai.

Humanitás és moralitás. Erre igencsak szükség van – szükség lenne – mostani világunkban is.

Gyakran tapasztalom, hogy az előadásokban elhangzó szövegrészleteket mintha ma írta volna, mintha itt élne köztünk. Ezért nincs szükség arra, hogy aktualizáljuk vagy erőltetetten a mai kor szelleméhez igazítsuk az írásait, hiszen annyira elevenek, annyira maiak. Korokat, politikai rendszereket átívelően igaz, olykor megrendítően igaz minden sora.

Hogyan fogadja a közönség az előadásokat?

Gyakran hallok egy-egy est után: ó, hát így is lehet olvasni Márait! És remélhetőleg ezzel a lelkiállattal újra leveszik a műveit a polcra. Márai nagy gondolkodó, fiatal korában – kényszerű emigrációját megelőzően – különösen népszerű

Hirtling István Márai-előadása Soroksáron a Táncsics Mihály Művelődési Házban

szerző volt. Később különböző jelzőket aggattak rá: introvertált, emberektől elforduló, aki csak mérgelődik a világ dolgain. Naplóbejegyzéseiből és a róla szóló írásokból azonban tudjuk, társasági ember volt, bizonyos helyzetekben szeretett a társaság középpontjába kerülni, máskor meg félrehúzódt. Ismétlem, a Máraival kapcsolatos közhelyszerű sztereotípiák hamisak. Az előadásokban igyekszem lehántani ezeket a közhelyeket, és egy hitelesebb Márai-képet tárni a hallgatók, az olvasók elé.

Milyen Márai-előadásokra készül a közeljövőben?

A Várkert bazárban havi rendszerességgel hallható a sorozat egy-egy darabja. Közönségünk hűségesen követ bennünket. Az első kerületi Budai Polgári Közösség rendezésében havonta-kéthavonta ugyancsak fellépünk a Márai-sorozattal, és évek óta lankadatlan az érdeklődés. ■

A mától az örökkévalóságig

Szentmártoni János
az MMA Kiadóról

BORBÉLY LÁSZLÓ

Turi Attila elnök, Szentmártoni János ügyvezető és a szerkesztők részvételével mutatták be az MMA Kiadó idei újdonságait a köztestület irodaházában december 11-én. A sajtótájékoztató előtt a kiadót ősz óta irányító Szentmártoni János Babérkoszorú díjas költővel beszélgettünk terveiről.

**Az MMA Irodalmi Tagozatának akadémikusaként mennyire követ-
te nyomon a köztestület kiadójának tevékenységét?**

Mint általában azon akadémikusok, akikről nem ott jelennek meg kiadványok. De félre ne értsen, nem az a feladata, hogy az akadémikusok házi kiadójává váljon, azt kapacitásban sem bírná. Ennél nagyobb a cél: reprezentálni és megőrizni minőségi és időtálló kiadványokban, filmekben lehetőleg valamennyi művészeti területről akadémikusaink munkásságát, valamint olyan ismeretterjesztő és művészeti összefoglalókat, sorozatokat napvilágra segítése közelmúltunk és jelenünk hazai és külföldi nagyjaitól, akiknek életművéből visszatükröződik akár az egész 20. század. Ugyanakkor nyitott vagyok az eddigi gyakorlat szisztematikus újragondolására is. Az például üdvözlendő, hogy az utóbbi időben a kiadó szerzői közt megjelentek MMA-ösztöndíjasok is az utánpótlás igényének ígéretével.

Miképpen szeretné fejleszteni a kiadót?

A kiadó arculatát igényesen megrajzolták az alapítók, a láthatóságára azonban nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Ezt egyébként feladatul is kaptam az elnökségtől. Szeretnék ennek érdekében szorosabban együttműködni az MMA kommunikációs főosztályával és a társintézményekkel, szélesíteni a sajtóbéli kapcsolati hálót, jobban kihasználni a közösségi média adta lehetőségeket, aktívabban részt venni

a regionális munkacsoportok életében. Örökölt szándék, de magam is fontosnak tartom a kiadó honlapjának korszerűsítését, hogy alkalmassá váljon hírlevélrendszer működtetésére, webáruházunk hatékonyabb használatára, e-könyvek letöltésére, új kiadványaink és rendezvényeink láthatóbb kommunikációjára, videópodcastek beágyazására stb. Céлом továbbá az egyes munkaterületek marketingjének az összehangolása, hogy mind a könyves, mind a filmes szerkesztőség, mind pedig a *Magyar Művészet* folyóirat tevékenysége egymást is erősítve jelenjen meg kulturális életünkben. Szóval van munka bőven. Mindezt azonban csak egy átlátható és stabil gazdasági és jogi környezetben lehetséges megvalósítani, amelynek kiépítésében erősen támaszkodom helyettesem, **SZABÓ BEATRIX** gazdasági igazgató munkájára.

Az MMA és kiadója
nem kizárólag a mának, hanem
az örökkévalóságnak dolgozik.

Szunyoghgy András grafikusművész dedikál a kiadó standja előtt az Ünnepi Könyvhéten

Sokan panaszkodnak arról, hogy a kiadó könyvei leginkább interneten vásárolhatók meg és kevésbé vannak ott a könyvesboltokban.

Ez így ebben a formában ma már nem igaz, hiszen a könyveink ott vannak mind a Lira, mind pedig a Libri bolthálózatában, valamint más kisebb üzletekben is, ahol jóval nagyobb forgalmat bonyolítunk, mint az interneten. Évről évre javul a nagy könyvfesztiválokön való közvetlen értékesítés is. A probléma itt is inkább a láthatósággal van, amely nem csupán az MMA Kiadót, hanem minden független kis és közepes kiadót érint. Ugyanis a két monopolhelyzetben lévő kereskedelmi láncolat a saját alapítású vagy felvásárolt könyvműhelyeket részesíti e téren (is) előnyben (érthető módon), persze jó pénzért ideig-óráig más kiadókat is láthatóbbá tesz (könyvgúllák, kirakatok stb.) Az MMA Kiadó az évi 30 körüli címmel közepes méretű szervezet, az már más kérdés, hogy mint a Magyar Művészeti Akadémia kiadója részesülhetne kedvezőbb bánásmódban is. Ehhez tárgyalásokat kell folytatni az MCC-vel, és ki kell dolgozni az együttműködés lehetséges módozatait. Akut probléma továbbá az anyaországi könyvek határon túli terjesztése és viszont. Ez ügyben tettünk már lépéseket az erdélyi aktívabb jelenlét érdekében.

A köztestület kiadója sajátos helyzetben van, mivel nemcsak könyveket gondoz, de az akadémia művészeti életét dokumentáló videórészleget is működtet, továbbá hiánypótló portréfilmeket gyárt a televízió számára, ahol azok több csatornán is megtekinthetők.

Tudtommal egy portréfilm első adását további három ismétlés követi az M5-ön és a Duna Tv-n vagy Duna Worldön. Nemrég azonban jelentkezett egy égető probléma, mégpedig az, hogy az öt évnél régebben gyártott filmek esetében lejárnak az MTVA-archívok jogai, ezért nem vetítik tovább őket. Kollégáimmal már gondolkodunk a megoldáson. Ez a portréfilmbázis már most is az, de idővel még inkább az egyetemes magyar kultúrtörténet kincsebányója lesz, tékozlás volna elzárni őket a nagyközönség elől. Ha nagy

szavakat akarnék használni, az MMA és kiadója nem kizárólag a mának, hanem az örökkévalóságnak dolgozik.

Elárul esetleg terveket, mikre készülnek a következő évben?

Jövő év első felében valamennyi tagozattal le szeretnék ülni egyeztetni, hogy miképp látják az eddigi együttműködés tovább építésének lehetőségeit. Természetesen a már lekötött és részben megkezdett könyvkiadási munkálatok mellett új tervek is körvonalazódnak, melyekről egyelőre csak annyit, hogy kapcsolódni fogunk a jövőre 100 éve született **NAGY LÁSZLÓ**, a 125 éve született **BARCSAY JENŐ** és a 200 éve született

JÓKAI MÓR munkássága előtt tisztelgő megemlékezésekhez is. Filmes vonalon pedig egy ismeretterjesztő építészeti sorozatot tervezünk.

Könyvhétre jelent meg *Eső előtt hazaérni* című új verseskötete, amelynek több bemutatója is volt már. Az utóbbi években csak olyan feladatai voltak, az Írószövetség elnökeként, a Petőfi Kulturális Ügynökség Kárpát-medencei vezetőjeként, illetve helyettes államtitkárként, amelyek mellett kevés ideje maradt a szépirodalomra. Milyen alkotói tervei vannak?

Remélem, közösségsszervezőként is alkottam maradandót az elmúlt huszonöt évben, bár erős kétségek gyötrőnek olykor a dolgok jelenlegi állása miatt – de valóban jóval több időt kívánok a jövőben irodalmi munkásságomra szánni. Egy novelláskötetre készülök, amelyben gyermekkorom különös külvárosi figuráinak szeretnék emléket állítani, történeteiken keresztül rajzolni meg egy, az időben mára végképp elmosódni látszó keserédes világot. ■

Lapzártakor kaptuk a hírt, hogy az MMA Irodalmi Tagozatától

AZ ÉV LEGJOBB KÖNYVE DÍJÁT

Mészáros Tibor *Egy 20. századi Odüsszeia* – *Márai Sándor élete* című monográfiája (MMA Kiadó) kapta.

(Szerkesztőségünk nevében gratulálunk a szerzőnek és a kiadónak!)

Emlékpadaavatás Makovecz Imre tiszteletére

Rendhagyó helyszínen zárult
a Héttorony Fesztivál

VARGA MÁRTA

A korábbi hagyományoktól eltérően Makón zárult idén a Makovecz Imre, a Magyar Művészeti Akadémia alapító elnöke, örökös tiszteleti elnöke szellemiségét őrző, a köztestület támogatásával megvalósult Héttorony Fesztivál. A 2024. november 20-án tartott gálaest keretében a Magyar Művészeti Akadémia alapító és örökös tiszteleti elnökének születésnapjára a város önkormányzata emlékpadaavatással készült a Makovecz Imre tervezte Hagymaház előtti téren. Az épületben a harmincöt éves Kós Károly Egyesülés munkáját bemutató kiállítás nyílt.

A rendezvénysorozatot az Etnofon Zenei Társulás Kiss Ferenc 70 című koncertje zárta, Vecsei H. Miklós és Fekete Borbála közreműködésével. A fesztivál történetében most fordult elő először, hogy a záróeseményt nem a fővárosban, hanem egy vidéki helyszínen rendezték meg.

MAKOVECZ IMRE és Makó szoros kapcsolata az 1998-ban átadott Hagymaház tervezésekor kezdődött. Azóta a Maros-parti város közössége a mindennapokat is az építész örökségének közelségében tölti, hiszen itt található a legtöbb – szám szerint tizennégy – olyan épület, amely a Kossuth-díjas Makovecz Imre munkáját dicséri. Ahogy **CSERNYUS LŐRINC** Ybl-díjas építész, Makó főépítésze, az MMA rendes tagja fogalmazott a felavatott emlékpadról: „Ma már úgy tűnik, a város minden épületén rajta van a mester keze nyoma – még azokon is, amelyeket nem konkrétan ő vagy a tanítványai terveztek. Ez annak köszönhető, hogy a mindenkor városvezetés azt az utat követi, amit annak idején Makovecz Imre kijelölt” – hangsúlyozta a város főépítésze.

A fesztivál idei záróeseményén a Magyar Művészeti Akadémiát **RICHLY GÁBOR** főtktár és **SALAMIN FERENC**, az Építőművészeti Tagozat vezetője képviselte. A főtktár újságírói kérdésre válaszolva elmondta: Makovecz Imre számára fontos volt, hogy a magyar kultúra értékei ne csak Budapesten jelenjenek meg – az általa alapított Magyar Művészeti Akadémiához ma már több ezer kortárs művész kapcsolódik országszerte és az egész Kárpát-medencében. A szervezet célja ugyanaz, mint amit az alapító és barátai, köztük

KISS FERENC is megálmodtak: a kortárs magyar művészeti értékeket megtalálni, felmutatni és eljuttatni az emberekhez.

Az idei, sorrendben a tizenkettedik fesztivál fellépői voltak a Bokros trió, a Dalinda énekegyüttes, az Etnofon Zenei Társulás, **MÁSİK JÁNOS** énekes, dalszerző, **PETRÁS MÁRIA** Prima Primissima és Magyar Örökség díjas népdalénekes, az MMA rendes tagja, **SEBESTYÉN MÁRTA** Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas népdalénekes, az MMA rendes tagja, valamint a Kossuth-díjas Vujicsics együttes. ■

FOTÓ: Mágori Dániel

TÉLI KÖNYVAJÁNLÓ

az MMA Kiadó újdonságaiból

Jernyei Kiss János (szerk.)
**Barokk
freskófestészet
Magyarországon IV.**

Nátyi Róbert
Buday György

Dénes Eszter
**Finta József
építészete**

**Kodály és
a magyar
zenekultúra**
Ittész Mihály
válogatott írásai

Szőnyiné Szerző Katalin
**„Holnap a déli
gőzhajóval
érkezem”**
Írások Brahmsról,
Lisztről és kortársaikról
a magyar főváros zenei
életéből

MMA
MAGYAR
MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

mmakiado.hu

MMA
KIADÓ

érték minden oldalon

